

SCOVENEC

2

CETRTEK

**Številni sovjetski napadi odbiti - Uspešni nemški sunki
južno od Pripjetskih močvirij - Pritisk proti nettunskemu
mostišču se nadaljuje - Strahovalni napad na prostor
Braunschweiga - 26 trgovskih ladij s 144.185 brt.
potopljenih v februarju**

šne razgovore.

Pribežniki o razmerah med komunisti

Ljubljana, 1. marca.

Pristilni mobiliziranci, ki jih te dni prihaja silno veliko v Ljubljano, vedo mnogo povedati o slabih razmerah, v katerih žive komunistične tolpe. Med njimi vlada skrajno pomanjkanje najnujnejših živinskih potrebščin.

Slaba preskrba z živili.

Mobiliziranci pripovedujejo, da so dobivali za hrano skoraj samo vodo. Zjutraj močnik, opoldne riž v vodi. Kdor je imel posebno srečo, je v brozgi dobil tudi kosček mesa. Za navadno komuniste so kuhali kuharji. Za gospodinjice iz štabov pa so kuhale komunistke. Štab je v primeri z ostalimi »tovariši« silajno živl. Komunistke so neprestano pekle zanj nakradeno in naropano blago. Pijače in cigarete je bilo za člane štaba zmeraj dovolj. Drugi pa niso mogli priti do tobaka in cigaret, pristiljeni so bili kaditi orehovo listje, lipovo cvetje, pelin in kamilice. Kadar so prišle komunistične čete v kakšno vas, so morali vsi biti na straži okoli vasi in pred hišami, v katerih se je zabaval štab s tovarišči.

Komunistke se slabo obnesejo

Komunistke, o katerih pobegli mobiliziranci pripovedujejo, so bile večinoma novinke. Prišle so v hribe šele, ko so badoglievci odšli iz pokrajine in so se čutile osamele. Po pravilih bi morale opravljati enako službo kot moški: hoditi na stražo, dežurati in prati perilo. Izkazale pa so se zelo slabo. Najraje so se zabavale v štabu. Nekatere so bile postavljene na bolničarke, pa so se tudi tam slabo obnesele. Kadar bi jih potrebovali, jih ni bilo nikjer.

Bodočo socialno ureditev so znali slikati v najlepši luči. Po vojni bo gospodarstvo pri nas čisto preurejeno. Polja se bodo obdelovala samo s stroji ljudem ne bo treba skoraj nič delati, vsak pa bo moral pridelovati to, kar mu bo ukazala komunistična oblast.

Preden bo do vsega tega prišlo, bodo komunisti pobili še vse domobranci, vse

njihove pristaje in sploh vse izdajalce.

Tako so komunisti skušali dvigati moralo pri moštvu z lažnimi vestmi o vojaških uspehih in slepilnimi obljubami. Vkljub vsem naporom in vsej politični vzgoji pa se jim to ni posrečilo, kar kaže veliko število ljudi, ki so pobegnili od njih...

Ljudje obsojajo komuniste

»Kamor smo prišli,« pripovedujejo pristilni mobiliziranci, »so nas ljudje težko gledali. Posebno sovražno se je kazalo do nas prebivalstvo Suhe Krajine, kjer se veliko ljudi skriva. Tam so večkrat napadeni komunistični kurirji. Da bi si pridobili naklonjenost prebivalstva, so komunisti razdelili na vsakega po 8 dkg soli in eno ali dve cigareti. Ljudje so sili rekviziciji, saj jim je ponekod ostalo le še nekaj krompirja in fižola, vse drugo so tolovaji pobrali. Povsod primanjkuje vsega, v posebni meri pa še soli, vžgalic, olja, kvasa in cigaret. Mnogo pa je uši in garij. Pojavila se vedno čedeče tifus. Pogosto prirejajo komunisti mitinge, na katere zbirajo večinoma ženske in jih skušajo na lep način pridobiti zase in za osvobodilno delo ter jim dopovedati, da so žrtve, ki jih morajo prenašati, potrebne.

Zdravstveno stanje

Med komunisti so se silno razpasle uši. Vsak dan po politični uri je sledil juriz na uši. Ušem so rekli pristilni mobiliziranci »partizanski tanki«. Mobiliziranci, ki je o tem pravil, je dejal, da je pobil pri vsakem »jurisu« okoli 150 uši. Od praskanja so bili vsi v hrastah. — Zdravstveni odsek je nabil po hišah plakate. Na njih je bil narisani človek, kateremu sedi na prsih velika uš in se ga oklepa z nogami. Spodaj je napis: »Pazi se uši! Uš prenaša bolezni! Poleg uši se je razpasla ščebica. Tifus razsaja. Revmatizem ima vsak.

Nad komunisti v hrihob se torej zbira vse zlo, ki so se ga Slovenci od nekdaj najbolj bali — kuža, lakota in vojaka.

Gospodarsvo

Fuzija v nemški pivovarski industriji.

Družba »Brata Reininghaus D. D. c., pivovarna in tovarna spirita (delniška glavica 9,375 milijonov mark) in »Prva graška pivovarna — prej Franz Schreiner in Sinovic« (delniška glavica 7,24 milijonov mark) sta sklenili fuzijo.

Udeležba romunske države v zasebnem gospodarstvu.

Udeležba romunske države v zasebnem gospodarstvu je znašala v l. 1943. 8,3 milijarde lejv. Od tega odpada 6,5 milijarde na delnice, ostanek pa na druge udeležbe pri državnih zadruharstvih, pri romunskem kreditnem zavodu, agrarnem sektorju in drugod. Največja udeležba je pri kovinarski industriji, kjer znaša 5,3 milijarde lejv.

Omejitev dividend na Madžarskem. Madžarska vlada je izdala posebno, bilančno odredbo, po kateri je uvedena omejitev dividend za one delniške družbe in zadruge, ki bilancirajo po 30. juniju 1943. Podjetja, ki v zadnjem poslovnem letu niso dajala dividend, smejo dati samo 1% dividende. Dividende pod 4% se smejo zvišati samo za 1%, in sicer zopet samo do 4%. Tantieme se lahko zvišajo samo do 4% delniške glavice, razen dividend pod 1000 pengő. Družbe, ki so bile ustanovljene po 31. decembru 1938, lahko izplačujejo največ 5% dividende. Pri zvišanju glavice se lahko zviša dividenda za 1% nad predpisano višino pod predpostavko, da je prišlo najmanj 25% delniške glavice iz plačil delničarjev.

Novo slovaško notranje posojilo. K novemu slovaškemu državnemu posojilu smo izvedeli še tele podrobnosti: posojilo bo izdano v višini 1,1 milijarde slovaških kron; obrestna mera je 4,5 odst.

Prodaja racioniranega vina v Trstu. Od 1. marca dalje bo tržaška občina dala v prodajo partijo vina, ki se bo lahko kupilo na karte v gotovih prodajalnah. Obrok znaša 1 liter na osebo in je prodajna cena določena na 15 lir za liter.

Tobak v Franciji. Francoska uprava monopolov bo s sodelovanjem nemških uradnih mest zvišala površino tobačnih nasadov na 25.000 hektarjev. Leta 1943 je znašala površina tobačnih nasadov 17.200 hektarjev. Da pa bo dvignila zanimanje francoskih kmetovalcev, je

razpisala premije, ki bodo dovolile pridelovalcem tobaka posebne dodatne tobačne karte. Število dodatnih tobačnih kart se ravnja po velikosti površine tobačnih nasadov.

SPORT

Skoki v Zakopanih. Dne 12. marca t. l. se bodo sestali v Zakopanih najboljši skakalci v mednarodni konkurenci.

Nogometno prvenstvo tržaške skupine. Na nedeljskih tekмах so bile tekme jako izenačene in pokazale boljši šport, kot v dosedanjih kolih. Z nedeljskim 7. kolom je bila zaključena prva polovica tekmovalja. Na vodstvu se nahaja otoška Ampelea z 10 točkami, sledita ji z 9 točkami Triestina in Monfalcone, dalje ima Udinese 8 točk, San Giusto in Gorica po 7 točk, Cormonese 6 točk in Ponziana 0 točk. Posamezni rezultati nedeljskih tekem: Ampelea—San Giusto 1:1, Ponziana—Pro Gorizia 2:5, Monfalcone—Udinese 1:0, Triestina—Cormonese 3:1.

FC Torin v veliki formi. Moštvo torinskega FC Torina je v odlični formi. V lanskem letu je namreč uprava kluba pridobila izvrstne sile drugih klubov, tako izvrstni zvezi državnega zastopstva Loika in Mazzola, stranskega krilca Triestina Grezarja in druge ter s pomlajenim moštvo zmaga v državnem prvenstvu. Moštvo je tudi letos v odlični formi in je v nedeljo porazilo starega ligaša FC Genuo kar s 7:1. Največji zaslug za ta rezultat ima notranji trio napadalne vrste: Loik—Piola—Mazzola.

Iz Trsta

Izpred sodišča. V sredo se je končal proces proti 17 obtožencem iz Pobege, ki so lansko leto v Pobegih grozili finančarski straži, ki je zalotila nekega kmeti pri skrivnem zakolu vola in ga zaplenila. Trije so bili kaznovani in sicer: Pavel Bertocchi je bil kaznovan z enim letom in 6 meseci zapora ter 5000 lir denarne kazni, Angel Tedesco je dobil tri mesece in 15 dni ter 8850 lir denarne kazni, Albin Tedesco pa, ki je bil poleg drugega obdolžen tudi nezakonite nožnje orožja, je dobil eno leto in dva meseca zapora. Ostalih 14 obtožencem je bilo oproščeno zaradi pomanjkanja dokazov.

posetva na boben in kjer se milijoni kmetov utapljajo v kapitalističnem morju: Iraka, Anglija, Italija, Belgija, Francija, Zvezne države v Ameriki in deloma takratna Nemčija.

»Na Hrvaškem in v Srbiji smo imeli še pred 100 leti na deželi organizirana skupna združena gospodarstva. Toda ljudem, ki danes toliko propagirajo komunizem, ni bil ta »komunizem« povšeči. Z omenjenim zakonom o svobodi zemlje so razdelili tudi te zadruge z namenom, da pozneje postavijo svoj lastni »komunizem«, kot ga vidimo danes v Rusiji. O tem piše dr. Jan. Ev. Krek v črnihih bukvah kmečkega stanu: »Uboštvo in proletarstvo so bile južnoslovanske zadruge najtrdnjeji jez. Doma delajočim članom so dajale vsega, kar so potrebovali za življenje. In če je kdo odšel za nekaj časa zdoma, je ostal še zadružnik. Ako je mogel, je pošiljal kaj malega od svojega zaslužka zadruzi, in tako je do smrti vedno vedel, kam domov. Se-

Izgube Broz-Titovih tol

Berlin, 29. febr. Čiščenje južnovevropskega področja je tudi v februarju dobro napredovalo. Titove tolpe so v tem mesecu imele 4987 mrtvih in 2988 ujetnikov.

Zaplenjenih je bilo osem topov in 37 motornih vozil, 15 dobro opremljenih municijskih in oskrbovalnih skladišč pa je uspelo zavarovati. S tem so čete tolovajskega maršala Tita od 1. decembra izgubile skupno 25.616 mrtvih in 14.621 ujetnikov. Dejanske izgube pa so brez dvoma mnogo višje, ker so se morale Titove tolpe umakniti večinoma v neprehodna ozemlja, kamor so odpeljale tudi del svojih težkih ranjenec. Iz izpovedi ujetnikov in prebežnikov pa vemo, da je umrljivost na teh področjih zaradi pomanjkanja oskrbe in zdravstvenih naprav izredno visoka ter da lakota, tifus in ostale kužne bolezni stalno redčijo tolovajske vrste. Izmed plena moramo omeniti 1115 konj, 97 topov srednjega in težkega kalibra, 115 motornih vozil, 6 oklepnih izvidniških voz ter 38 municijskih in živinskih skladišč.

Zagreb. Pri Petrinji so bile razbite močnejše tolpe. 300 tolovajev je padlo, 200 pa jih je bilo zajetih iz ostalih delov države imamo poročila o uničenju manjših tolpe.

Beograd, 29. febr. »Obnova« prinaša poročilo nekega begunca iz Dalmacije, ki pravi med drugim, da so tolpe, ki so zbežale z dalmatijskih otokov v Bari, odpeljale s seboj 60 do 70% prebivalstva, zlasti otrok.

Zmaga nad boljševizmom ali propad

Lizbona, 29. februarja. Lizbonski listi »Esfera« zavzema v članku »Dilema Evrope« stališče k problemom borbe proti boljševizmu. V tem članku čitamo, da mora Evropa odstraniti smrtno nevarnost boljševizma. Evropa ho ali zmaga, ali pa jo bodo pregazili z vzhoda prihajajoči barbari. Zaman je zapirati pri tem oči in se predajati upanju,

Komunisti dele premožnim terencem podpore

Rakek, februarja.

Na Rakek prihaja še vedno dosti beguncev iz cerkniške doline, iz loške doline, iz Blok in iz drugih krajev, ki so vedno gravitirali in še gravitirajo na Rakek. Ti begunci pripovedujejo prav tuje stvari o strahovladni komunistov v teh krajih. Komunisti rekvirirajo še vedno živino pri kmetih in pri tem postopajo na različne načine, kakor jim pač ugaja obraz kmeta, kateremu živino zaplenijo, kakor ga imajo zapisanega. Nekaterim kmečkim družinam, ki so bile vedno njim nasprotni, so pobrali še davno vso živino do zadnjega repa. Najbolj so se znešli nad tistimi družinami, katerih sinovi so šli med domobranci. V loški dolini imajo najbolj na piki vas Nadlessek kot odločno protikomunistično vas. Tam so kmetom pobrali še skoraj vse, kar so imeli. Ljudje se preživljajo le z neslanim in nezabeljenim krompirjem in fižolom.

Kadar pride taka komunistična rekvizicija h kmetu, ki je dobro zapisan ali celo komunistični terence, tedaj komunisti pokažejo tudi denar. Sami se bahajo, da imajo dosti denarja. Kje so ga dobili, ni težko uganiti. Naropali so ga

Z Reke

Komunistično izjivanje. »Deutsche Adria Zeitung« poroča, da so pred nedavnimi komunisti v noči izobesili na cerkvi Marijinega oznanjenja v Opalji zastavo z rdečo zvezdo. Da bi banditi ostrazili obiskovalce cerkve, so ob vhodnih vratih namestili nekaj ročnih bomb. To početje je vzbudilo med vsem prebivalstvom veliko zgražanje.

daj je drugače. Novodobnega liberalizma pijani Hrvti, Srbi in Bolgari so se že pred 30 leti (1840) prav zato hudovali proti tem združenim, češ da zavirajo razvoj svobodnega delavskega stanu in zaradi tega onemogočajo veliko obrt v deželi. Sedaj imajo lačnega proletariata dovolj in tvornice tudi; imajo pa tudi cele množice nezadovoljnih ljudi, ki v socialni demokraciji in anarhizmu iščejo svoje rešitve. Ali je sedaj boljše? Hrvti sicer nimajo časa v svojih brezplodnih političnih spletkah misliti na družabne razmere, toda pride čas, ko bo misliti prepozno. Čutili jih bodo — vsi brez izjeme.

Da uniči samostojen in neodvisen kmečki stan, se je judovstvo posluževalo še najrazličnejših prevar. Lista-joč zgodovino socializma, napisano od kakega Judo, najdemo vse polno mest, kjer grmijo razni socialni reformatorji, predvsem Judje, proti zemljiškim posestnikom, češ da so oni krivi vse revščine delavstva. Tako so zahtevali delavski voditelji, naj plačuje davke samo produktivno poljedelstvo, ostali razredi pa naj bodo davka oproščeni. Med ostale razrede so spadali tudi — trgovci, obrtniki, svobodni poklici itd.

»Protestiramo in obtožujemo«

Zagreb, 29. febr. Pod naslovom »Protestiramo in obtožujemo«, prinaša propagandni ravnatelj Bogdan v »Hrvatskem Narodu« ostro napisan članek, v katerem žigosa sistematično uničevanje hrvaških vasi in mest. Pisec poudarja, da se Angloamerikanci sami »ramujejo strahovalnega letalskega napada na Zagreb, ker so skušali s pomočjo svojih poročevalskih agencij prepričati svetovno javnost, da so napadi zgolj vojaške cilje. Strahovalni napadi na hrvaške vasi in mesta predstavljajo »pomoc«, ki jo je Churchill omenil v svojem govoru in o kateri je dejal, da jo dajejo Angloamerikanci boljševskim tolparam.

Krvnik Broz-Tito Churchillov prijatelj

Belgrad, 1. marca. Belgrajski tisk se ukvarja s Churchillovimi izjavami v njegovem zadnjem govoru o podpori Anglije za boljševskega tolovajskega poglavarja Tita.

Pod naslovom »Laskanja Titu« piše »Obnova«, da je stara angleška taktika nagrajevati in podžigati tiste, ki namesto nje prelivajo kri svojega naroda in na ta način služijo Angliji kot slepo orodje. Titove tolpe so s svojo divjo brezobzirnostjo ravno pravi ljudje za Angleže, ker jim je pač popolnoma vseeno, s kolikimi krvavimi žrtvami bo narod plačal pustolovščino.

da bo kaka druga velesila kot Nemčija zmožna odstraniti to nevarnost. To idejo je poslalo v svet mednarodno židovstvo, ki je direktno zaveznik boljševizma, in je ta ideja sama velika fantazija. Tisti, ki hočejo dokazati in verjamejo, da obstaja danes »narodna Rusija«, so prvi, ki bodo v primeru boljševske zmage občutili na lastnem telesu to izdajstvo svetih dobrin civilizacije. »Zgolj en narod, in to nemški, je imel s svojimi vojniki priliko spoznati cilje Kremlja. Nemški vojak je bil, ki je s svojimi brati v orožju iz zaveznikiških držav v petih težkih vojnih letih doslej preprečil, da ni ta sovjetski kolos dosegel zahodne Evrope. Prestojata zgolj ena pot: borba proti komunizmu, proti silam barbarstva. Ali premagava Evropa to smrtno nevarnost, ali pa bo propadla v najstrašnejšem krvoprelitju vse svetovne zgodovine.«

Zagreb. Število smrtnih žrtv strahovalnega napada na Smrtno dne 22. februarja je naraslo na 57, od tega 28 žena, 10 otrok in 8 duhovnikov in menihov.

pri svojih nasprotnikih, po raznih občinskih blaginjah, pri domačih hranilnicah ali pa so ga dobili pri boljševski vojski. Tako se pripeti, da dobi bogat kmet-komunist za prašica ali kravo kar tisočake lir, njegov osed, ki je bajtar in redi koma enega prašica, pa ne dobi za to zadnjo žival prav nič in je še vesel, da mu komunisti ne zažgo koče nad glavo.

Komunisti dele tudi podpore. Pripeti se, da dobivajo bogati kmetje ali drugi dobro situirani ljudje od komunistov po nekaj sto lir podpore, to se pravi nagrade za ovajanje sosedov, revne družine s številnimi otroki pa ne dobe prav nič semo zato, ker je njihov oče ali brat odšel na Rakek ali v Ljubljano, da si reši življenje pred komunisti.

Ljudje na Notranjem tudi zelo trpe zaradi pomanjkanja zdravstvene pomoči. Na deželi je mnogo bolnikov, ranjenec in poškodovancev, ki bi radi šli k poštenim zdravnikom v Ljubljano ali v ljubljansko bolnišnico, pa ne morejo in ne smejo, ker jih komunisti ne puste. Ljudem, za katere vedo, da bi radi šli v Ljubljano, komunisti groze, da jim bodo požgali hiše ali jim pobili sivoce. Ljudje so pri zdravljenju sedaj navezani na lastno pomoč in trdijo, da je bilo v tem pogledu celo pred sto leti bolje kakor pa je sedaj, zato ni čudno, da se je na deželi pred komunistično strahovladno zopet razvil mazovstvo, in to v krajih, ki so bili vedno v kulturnem pogledu na zelo visoki stopnji, kjer sta v vsak dom zahajala časopis in knjiga ter ljudstvo ni bilo dovezeto za mazače in vraže. Ljudstvo je le v neprestanem strahu in željno čaka domobrancev, da strejo komunistični teror.

Tako so si Judje kot posestniki bank ter industrije kupili velika premoženja, odjemali poljedelcem njih delavce, te pa so ščuvali proti zemljiškim posestnikom.

Konjunktura v poljedelstvu se je začela za Jude s traktorji. Izdelajo se v mestu, judovski veleposestniki na deželi lahko pridelujejo žito s pomočjo traktorjev mnogo ceneje kot se je pridelovalo v prežno živino. Industrializacija kmetijstva se je razvila prav posebno po zadnji svetovni vojni. Zagrebški list »Jugoslovanski Lloyd« je že v letu 1922 opozarjal na daljnosežne posledice industrializacije kmetijstva. Države, ki imajo mnogo traktorjev, poceni gorivo in obilo ravne in plodne zemlje, bodo lahko preplavile ves ostali svet z žitom in rušile ceno vsepovsod.

Te napovedi so se kmalu uresničile. Že v letu 1931 je postalo za podonavske države pereče vprašanje, kam z žitom, ki ga pridelajo Romunija, Jugoslavija, Madžarska in Bolgarija. Kdo ga bo kupil in porabil? V poznejših letih vemo, da je jugoslovanska vlada s pomočjo svoje agencije »Prizade« kupovala odvisno pšenico po 1.20 d'n in več ter pšenico izvažala in prodala

Kundmachung der Ernährungsanstalt

Abgabe von frischer Milch im März.

Anweisungen mit der Bezeichnung 1 täglich 1 Liter. Anweisungen mit der Bezeichnung 2-3 täglich halbes Liter. — Anweisungen mit der Bezeichnung N täglich halbes Liter. Anweisungen mit der Bezeichnung 4-7 und 8-10 montags, mittwochs und freitags zu 2 dsl.

Anweisungen mit der Bezeichnung B, 81 und 66-80, mit dem Stempel »Frische Milch« dienstags, donnerstags und samstags zu 2 dsl. — Für jede Veränderung zu Ungunsten des Verbrauchers im angegebenen Verteilungsplan muss die Molkerei eine Bestätigung des »Prevod« für diesen Tag vorweisen. Ebenso werden die Molkereien im vorhinein benachrichtigt werden, falls eine Gruppe der Berechtigten Milch auf einem ausser den angeführten Tagen bekommen wird.

Abgabe von Kondensmilch.

Die Abgabe von Kondensmilch für Feber wird bis 4. März verlängert. Nach diesem Stichtag kann sich niemand mehr für den Bezug von Kondensmilch anmelden und sie auch nicht in den Molkereien verlangen. — Zum Verzeichnis der Buchstabe K, für welche die Kondensmilch die Molkerei Kresse »Vošnjakova 4« verteilt wird bekanntgegeben, dass ihr die Zahlen 517-719, nicht aber nur bis zur Zahl 637, wie es irrthümlicherweise veröffentlicht wurde, zugeteilt sind. — Die Kontrolle über die Verteilung der Kondensmilch findet den 6. und 7. d. M. statt. Molkereien haben bei dieser Gelegenheit der Milchabteilung, die im Rundschreiben verlangten Abschnitte und Milchabteilungen vorzulegen.

Obvestilo »Prevoda«

Razdeljevanje svežega mleka v marcu.

Nakaznice z oznako 1 vsak dan 1 liter; nakaznice z oznako 2-3 vsak dan pol litra; nakaznice z oznako N vsak dan pol litra; nakaznice z oznako 4-7 in 8-10 vsak po nedeljek, sredo in petek po 2 decilitra. Nakaznice z oznako B, 81 in 66-80, ki imajo žig svede mleko vsak torek, četrtek in soboto po 2 decilitra.

Za vsako spremembo na slabše v navedenem razdelilniku mora imeti mlekarja potrdilo Prevoda, izdano za tisti dan. Prav tako bodo dobivale mlekarne predhodna obvestila, če bo kaka skupina upravičenec prejela mleko na katerega izmed navedenih dni.

Kondenzirano mleko.

Razdeljevanje kondenziranega mleka za februar podaljšujemo do 4. marca. Po tem roku se nihče ne more več prijaviti niti zahtevati mleka v mlekarneh.

K seznamu črke K, za katero deli kondenzirano mleko mlekarne Kresse, Vošnjakova 4 pripominjamo, da so njej pridružene številke 517-719, ne pa do številke 637, kot je bilo pomotoma objavljeno.

Kontrola o razdeljevanju kondenziranega mleka bo dne 6. in 7. t. m. Mlekarne naj takrat predlože v okoliščini zahtevane odrezke in mlečne nakaznice Odseku za mleko.

Vesti iz Stične

Stična, 1. marca. Komunisti si na vse kriplice prizadevajo, da bi si s propagando pridobili simpatije prebivalstva in bi dobili čim več novincev za svojo »vojsko«.

Pred časom so nabili na samostanski vrata letak z napisom: »Zadnji poziv za partizansko vojsko.« V letaku groze, da bodo vsakega izdajalca, ki se ne odzove pozivu za »edino pravo narodno vojsko«, kaznovali po komunističnih zakonih. Letak pravi, da veljajo grožnje »za vse«.

V nekem letaku so hoteli izvesti kar nekakšno anketo: »Vsakdo naj napiše svoje mnenje, kaj misli o Titu in partizanski vojski.« Odziva ni bilo nobenega, pola je ostala prazna. Očividno imajo ljudje o Brozu-Titu tako mnenje, da si ga pred komunisti ne upajo izraziti.

Na Muljavi so komunisti izvedli pristilno mobilizacijo. Med mobilizacijo so se vozili po kraju, igrali na harmoniko in mobilizirance vzpodbujali. Vse so odpeljali v Mirno in Zužemberk.

Komunisti so tudi izdali nalog, da se morajo zbrisati vsi napisi po hišah. Ta ukaz so izdali iz strahu pred nemško vojsko in domobranci.

Iz Gorice

Verižnica smola. Pred nekaj dnevi so nadzorne oblasti začele pregledovati priljago potnikov, ki so prihajali iz drugih krajev v Gorico. Tako so nadzorni organi tudi pregledali priljago, ki sta jo pripeljali s seboj dve Tržačanki, ki sta dopolnili z avtobusom iz Cedada. Prilekli sta v mesto velike zaloge živil, ki so bile seveda zaplenjene.

Izraelove mreže nad svetom

Po mestih je itak velika večina palač in večjih hiš v judovskih rokah. Na deželi se Judje zaradi obstoječih zakonov niso mogli zasidrali, do leta 1868 niso smeli v Avstriji kupovati zemljiška posestva. Čim pa je bilo to dovoljeno, so si do leta 1886 v Galiciji in Gornji Madžarski prilastili 70% vseh kmečkih posestev. Kjer je bilo prej blagostanje, sreča in zadovoljnost, tam je zavladala po prihodov Židov revščina, ubanost in prokletstvo. Ljudje so izgubljali svojo zemljo, morali so se izseljevati, in še tu se je Jud vmešal in zaslužil...

Glavni dobiček iz poljedelstva je požel navadno trgovce, ki je večidel Jud. Naj bo pri prodaji žita, živine ali jajc, povsod je zaslužil levji del trgovca. Kmet je visel vedno na tanki nitki, vedno bolj je lezel v dolgove in vedno več kmetij je šlo na boben. Dr. Jan. Ev. Krek našteva v črnihih bukvah kmečkega stanu, kar po vrsti evropske države, kjer gredo kmečka

posetva na boben in kjer se milijoni kmetov utapljajo v kapitalističnem morju: Iraka, Anglija, Italija, Belgija, Francija, Zvezne države v Ameriki in deloma takratna Nemčija.

»Na Hrvaškem in v Srbiji smo imeli še pred 100 leti na deželi organizirana skupna združena gospodarstva. Toda ljudem, ki danes toliko propagirajo komunizem, ni bil ta »komunizem« povšeči. Z omenjenim zakonom o svobodi zemlje so razdelili tudi te zadruge z namenom, da pozneje postavijo svoj lastni »komunizem«, kot ga vidimo danes v Rusiji. O tem piše dr. Jan. Ev. Krek v črnihih bukvah kmečkega stanu: »Uboštvo in proletarstvo so bile južnoslovanske zadruge najtrdnjeji jez. Doma delajočim članom so dajale vsega, kar so potrebovali za življenje. In če je kdo odšel za nekaj časa zdoma, je ostal še zadružnik. Ako je mogel, je pošiljal kaj malega od svojega zaslužka zadruzi, in tako je do smrti vedno vedel, kam domov. Se-

daj je drugače. Novodobnega liberalizma pijani Hrvti, Srbi in Bolgari so se že pred 30 leti (1840) prav zato hudovali proti tem združenim, češ da zavirajo razvoj svobodnega delavskega stanu in zaradi tega onemogočajo veliko obrt v deželi. Sedaj imajo lačnega proletariata dovolj in tvornice tudi; imajo pa tudi cele množice nezadovoljnih ljudi, ki v socialni demokraciji in anarhizmu iščejo svoje rešitve. Ali je sedaj boljše? Hrvti sicer nimajo časa v svojih brezplodnih političnih spletkah misliti na družabne razmere, toda pride čas, ko bo misliti prepozno. Čutili jih bodo — vsi brez izjeme.

Da uniči samostojen in neodvisen kmečki stan, se je judovstvo posluževalo še najrazličnejših prevar. Lista-joč zgodovino socializma, napisano od kakega Judo, najdemo vse polno mest, kjer grmijo razni socialni reformatorji, predvsem Judje, proti zemljiškim posestnikom, češ da so oni krivi vse revščine delavstva. Tako so zahtevali delavski voditelji, naj plačuje davke samo produktivno poljedelstvo, ostali razredi pa naj bodo davka oproščeni. Med ostale razrede so spadali tudi — trgovci, obrtniki, svobodni poklici itd.

Tako so si Judje kot posestniki bank ter industrije kupili velika premoženja, odjemali poljedelcem njih delavce, te pa so ščuvali proti zemljiškim posestnikom.

Konjunktura v poljedelstvu se je začela za Jude s traktorji. Izdelajo se v mestu, judovski veleposestniki na deželi lahko pridelujejo žito s pomočjo traktorjev mnogo ceneje kot se je pridelovalo v prežno živino. Industrializacija kmetijstva se je razvila prav posebno po zadnji svetovni vojni. Zagrebški list »Jugoslovanski Lloyd« je že v letu 1922 opozarjal na daljnosežne posledice industrializacije kmetijstva. Države, ki imajo mnogo traktorjev, poceni gorivo in obilo ravne in plodne zemlje, bodo lahko preplavile ves ostali svet z žitom in rušile ceno vsepovsod.

Te napovedi so se kmalu uresničile. Že v letu 1931 je postalo za podonavske države pereče vprašanje, kam z žitom, ki ga pridelajo Romunija, Jugoslavija, Madžarska in Bolgarija. Kdo ga bo kupil in porabil? V poznejših letih vemo, da je jugoslovanska vlada s pomočjo svoje agencije »Prizade« kupovala odvisno pšenico po 1.20 d'n in več ter pšenico izvažala in prodala

Ob prvi soboti

Svoj narod smo ljubiti dolžni. Po božji volji smo se rodili kot Slovenci. Bog hoče, da svoje slovenske, ob Boga nam dane posebne lastnosti, poseben slovenski značaj ohranimo, ga izpopolnjujemo in tako doprinesemo svoj poseben slovenski delež za napredek in izpopolnjenost človeštva.

Sveto pismo nam pozhrtvovalno ljubezen do naroda pogosto hvali. (Junaški Makabejci itd.) Jezus, božji Sin sam, ki je človek postal, da odreši vse narode, je svoj narod iskreno ljubil in je nad sirašno usodo domovine in naroda jokalo: »O, da bi spoznali tudi ti, kaj ti je v miru! Prišli bodo sovražniki in v tla pomandrali tebe in tvoje otroke, ker časa svojega obiskanja nisi spoznal.«

Ali ne čutimo mi dolžnost predvsem do naših rodni bratov in sester, ki jim grozi podobno uničenje, da skušamo strašno usodo, ki jo jim pripravljajo pogubonosni komunisti, od njih odvrti? Ljubezen do naroda nam nalaga, da storimo vse, kar je v naših močeh, da bi vsi Slovenci pravočasno spoznali čas obiskanja.

Za vernega Slovenca pa je to delo za narod po božjih naukih ne samo izraz ljubezni do naroda, ampak predvsem izpoved hvalečnosti in ljubezni do Boga samega, ki je nas Slovence ustvaril in nam dal prostor na tem svetu. V tej ljubezni ne sme biti več razlik in razdalj za srca. Če le hočemo, smo v vseh krajih zemlje lahko eno. Le v Bogu ima notranje gostoljubje vsa naša resnična, za pravo rešitev trepetajoča aljubezen: le v Bogu se morejo prav steči vse naše duše in postati ena sama mogočna zadruga, ki more izprostiti zakladov in moči našim rodni bratovi, da bi bili rešeni pogube.

Kdor ni poskušal slišati bitje tega našega skupnega srca, ni polno doumel svoje vere. Zapira se v neko individualistično verovanje. Ni prodril v tisto občestveno obliko verovanja, v kateri je resnično bistvo katolicizma.

Iz teh strahovnih zmot komunistov, ki so omrežile toliko ljudi po vsem svetu in veliko naših rojakov, je samo ena pot, ki je v tem, da bi dosegli poplmenjenje zapeljanih rojakov po Njegovih naukih, da bi bili vsi Slovenci končno enega duha! To pa moremo doseči samo na ta način, da se čim bolj notranje preobrazimo, da čim hitreje napredujemo, da smo čim bolj zvesti Bogu samemu. To je najlepša obveza, najlepše delo za naš narod.

Prav zato se bo na prvi petek v marcu začela devetdnevna z namenom, da bi se vsi Slovenci, predvsem pa primorski Slovenci rešili brezbožnega komunizma. Saj brezbožni komunisti Slovence grozi povsod, uničuje duše in telesa, ropa, požiga; in ta čas so v največji nevarnosti prav primorski Slovenci.

Primorci so bili vedno zavedni Slovenci in so svoj jezik in domovino zares ljubili. Krvočni komunisti se je zato na Primorskem prelevil v krotko narodno ovčico, se je oblekel v ovčje odelo ljubezni do slovenske narodnosti. Vse o ljublja ljudem. Tako je mnoge premotil, da pod to preobleko ne vidijo volčje, brezbožne, satanske narave komunizma, ki vsakemu narodu prinaša telesni in dušni pogin. Ljudstvu ne jemlje samo vere v Boga, ampak mu uničuje tudi dom, zemljo, družino. In ko jih niso prepračili tisoči in tisoči mrtvili, tisoči požganih domov, stotine požganih prosvetnih domov in cerkv v naši pokrajini, tedaj trdno verujemo, da moremo za rešitev Primorcev storiti največ le na ta način, da povežani svoje želje in molitve posvetimo Bogu, da bi tem našim rojakom dal pravega razsvetljenja in moči. Pri tej naši lepi, visoki in plemeniti nameri nam bo stala ob strani naša mati in varuhinja Marija, ki jo vsi Slovenci tako častimo, zlasti pa primorski Slovenci v Njej gledajo svojo Zaveznico na Sv. Gori, vedno Pomagalnica na Sv. Višarjih, Tolažnica žalostnih v Logu na Vipavskem, v Kostanjevici pri Gorici, žalostno Mater v Mirnu pri Gorici, božjo Romarico na Trsatu. Svet ima obljubo, da ga bo Ona rešila, če se k Njej zateče, zato z našo vztrajno, zvesto molitvijo lahko dosežemo, da bo obljuba za naš narod postala resnica.

Kupujte in berite knjige

»Slovenčeve knjižnice«!

Postanite naročnik!

Žalna komemoracija za novomeškimi žrtvami komunizma

Novo mesto je počastilo spomin svojih mučencev, ki so šli v smrt kot pravi mučenci, kakor so nekaj šli v smrt prvi kristjani za vero v Boga in Cerkev

Novo mesto, 27. II. 1944.

Danes popoldne ob pol 4 je bila v Prosvetnem domu v Novem mestu žalna komemoracija za novomeškimi žrtvami komunizma. Obširna dvorana Prosvetnega doma je bila tako rekoč natrpna udeležencev, prav tako galerija in celo avla. Dvorana, ki je prvič po odhodu komunistov iz Novega mesta služila javni prireditvi — in prav je, da je bila prva prireditve namenjena padlim brezbožnega komunizma, saj so bili vsi mučenci delavni člani Prosvetnega društva — je bila za to žalno slovesnost prav primerno dekorirana.

Prireditve so počastili vsi vidni predstavniki civilnih, vojaških in cerkvenih oblasti ter drugi ugledni Novomeščani, ki so s tem počastili spomin padlih žrtve in obsodili brezbožni komunizem.

Orkestralne točke sporeda: Chopin: »Žalna korčena«, Bizet: »Intermezzo« in Rahmaninov »Preludij« je vodil dirigent g. Sproce, pevski zbor s točkami: Vigred se povrne, Glasi mili zadonite (Förster) in Poljana toži (Preludij) je vodil šolski nadzornik g. Skebe, kot govornika pa sta nastopila ravnatelj g. Dolenc Ivan in g. dr. Blatnik Franc.

Govor g. ravnatelja Dolenca

V nekem mestu ob Donavi je ulica z imenom: Blutgasse — krvava ulica. To ime je dobila ulica, ker je bilo po njej za časa turških vpadov prelito toliko krvi. Danes pa ni orošena z mučeniško krvjo samo ulica tega ali onega mesta, temveč so skoraj vsi slovenski gozdovi, njive, travniki in vasi namočeni z nedolžno prelito krvjo. Povsod najdemo grob neznanega znanca in prijatelja. In to število gre v tisoče in tisoče.

Danes se oddolžimo s to žalno komemoracijo nedolžnim novomeškim žrtvam. Saj si te dvorane skoraj ne moremo misliti brez Keke, Sonca, Pavliča in drugih.

Govor ravnatelja Dolenca je bil posvečen predvsem profesorju Keku kot njegovemu ožjemu sodelavcu na gimnaziji. Obširno je orisal njegova dijaška in vojaška leta — pokojni profesor je bil štiri leta v prejšnji svetovni vojni in se je sam izjavil, da se mu je vojna izplačala, to je, da si je pridobil veliko življenjskih izkušenj za vsa poznejša leta duhovniške službe — leta v bogoslovju, v dušnem pastirstvu ter na gimnaziji kot veroučitelj — profesor in vzgojitelj mladine v raznih prosvetnih in verskih organizacijah. Bil je moč časti in poguma. V njegovem slovarju ni bilo besede: bati se. Delal je za druge, ne zase, čisto po vzoru pokojnega velikega Slovenca dr. Janeza Evangelista Kreka, ki je pisal pred odhodom v dušnopastirsko službo svojem prijatelju: »Za druge smo, ne zase.« Ista velika misel je vodila tudi pokojnega profesorja Keke. Zelo nerodno mu je bilo, če je kdo prinesel kakšno darilo, zlasti za številne intervencije internancev.

Govornik je našel več anekdot iz njegovega življenja, n. pr. ko je bil med svetovno vojno na Monte Passu zasut od lavine, pa ga je Bog obvaroval pri življenju, dočim so njegovi tovariši našli smrt pod snegom.

Podel je o čem, da bi bil izdajalec slovenskega naroda. Ko sta z govornikom na belo nedeljo 1941 šla iz njegovega vinograda iz Hmeljice, je zazvonilo Ave Marija. Po angelskem čečenju je dodal še očenaz za srečo slovenskega naroda. V ta namen je molil vsak dan.

Dne 10. septembra je bil prvič aretiran, a še isti dan izpuščen zaradi navidezne amnestije. Čez tri dni je bila hišna preiskava in ponovna aretacija. Ob prvem bombardiranju Novega mesta je bil zopet izpuščen, nakar se je umaknil k svoji poročni sestrini na Mali vrh pri Mirni peči. Komunistična patrula ga je prišla aretirat v njegov vinograd v

Zaplemba premoženja komunistov

Z odlokom šefa Pokrajinske uprave je zaplenjeno premoženje komunistov dr. Ahčina Marjana, zdravnika, stanujočega v Ljubljani, Koryntnikova ul. 18 ter dr. Peruška Milana, zdravnika, stanujočega v Ljubljani, Cesta Soške divizije 17.

Hmeljišč dne 3. oktobra, ga odvedla v sodniške zapore v Novo mesto, od koder je bil odpeljan v Breitenau in slednjič v Birčno vas, kjer so ga znani krvniki dne 20. oktobra zjutraj ob 3 z drugimi novomeškimi žrtvami umorili. Sorodstvo, čeprav je pri tej moriji morda nepriznalo, se bo srčnovala teh izvrzkov človeštva.

Govornik je omenjal tudi druge novomeške žrtve. S pokojnim svetnikom Pavličem se je pred leti spoznal na Kamniških planinah. Zdrav na duši in na telesu, vedno vesel in družaben. Kjer koli je bil on v družbi, je moralo biti veselo, saj je vso družbo sam zabaval, pa četudi so bili njegovi politični nasprotniki. Bil je poštenjak, toda vseeno srčnovala opipljiva.

Dotrpeli so to zemsko veselje. S pesnikom Schillerjem lahko rečemo, kar je ta pisal o Devici Orleanski, ki je bila pred 500 leti kot čarovnica zažgana na grmadi, a jo sedaj Cerkev časti kot svetnico: »Kratka je bolečina, a večna je radost.«

Govor g. dr. Blatnika

Misel blodi okrog, pa ne ve, kam naj poleti, kje naj se na grob spusti, da potoči nanj solze...

Te pesnikove besede veljajo v polni meri za novomeške žrtve, ki jih je umoril kruti komunist. V samotni globeli pod Gorjanci nekje trohino njihova trupla na neposvečeni zemlji.

To so trupla mož, ki so bili vzeti iz vaše srede, trupla mladih tovarišev, s katerimi sem skupaj gledal isti smrti v obraz, le da je meni smrt še prizanesla, njih pa je vzela s seboj.

Danes se klanjamo njihovemu spominu, tako kot so se spominu svojih žrtvovanih rojakov in vernikov klanjali prvi kristjani v zakajenih rovih podzemskih katakomb. Da, prav to hočem poudariti, kar se vse premalo poudarja o teh tisočih in desetstisočih krvavih človeških žrtveh naših najboljših Slovencev, ki jih lastni slovenski rojaki — kot Judje Kristusa — že dve leti vodijo v mučeniško smrt: da so bili ti veliki možje naši pravi mučenci, ki zaslužijo, da damo njihove slike na oltar, njihove svete ostanki vdelamo v ostenzorije, z njihovimi imeni pomnožimo koledar, njim v čast zidamo cerkve in obhajamo prošnja.

Katoliška Cerkev gleda v mučeništvo junaško žrtve, največje heroično dejanje, ki se na zemlji možno, gleda v njem dokaz o božji resničnosti svojega nauka, pripisuje mučeniški smrti iste učinke kot sv. krstu oziroma zakramentalni odvze pri sveti spovedi. Mučenci so slava Cerkev in njen ponos!

Pravi Kristusovi mučenci

Prvo, kar se za mučeništvo zahteva, je nasilna smrt: dati življenje za vero, žrtvovati ono dobro, ki se je človek najkrajše oklepa, žrtvovati dobro, okoli katere se vse ostale nizajo: zdravje, udobnost, sreča.

Predstavite si mladeniča: za njim je komaj načeta mladost; pred nekaj meseci je dosegel doktorsko čast. Že je nameril korak, da stopi v kraljestvo lepega in svetlega, da zagradi ideale, o katerih je sanjal več kakor dvakrat deset let, pa se s turobnim zvonom pretrgajo strune, na katero mu je življenje hotelo zaigrati poskočnico — poznate ga: dr. Arko!

Predstavite si moža v cvetu moške dobe. Že je s plugom zaoral brazdo, sonce se dviga na obzorju, semena zlata zdaj padajo... Pa ga iznenada podre strela, tako da si še srage ni utegnil obrisati s potnega čela — profesor Kek, prof. Pavlič, Verbič...

Predstavite si človeka, za katerim so trudi in napori življenja. Doraščajo mu otroci, jesen življenja se mu smehlja z zlatimi darovi, grozdje bo začel brati v vinogradu, v zidnici bo stiskal mošt — pa se mu namesto njega iz globoke, preglboke srčne rane poredi curek krvavoderfega soka — nekaj drgetov — smrt: Saj ga poznate, Grlica.

Predstavite si mladega moža: kot oljke mladice mu bujno klijajo poganki na posvečenem drevesu sv. zakona, vseh gori za ta svoja mlada življenja in srečna ljubezen, kot je še nisem videl, kraljuje v njegovem srečnem domu, pa

ga krvočni rabelj vzame ljubljnim bitjem, da jim še z Bogom ne utegne reči: Poznate ga — Sonca!

Kako so naši mučenci dotrpeli, ne vemo. Gotovo je le to, da je bila njihova smrt strašna. Zazreti se v vrata, onkraj katerih že čakajo strojnice, ki bodo nanje kmalu zareglale svojo mrtvaško pesem, nastopiti v mrzli oktobrski noči strašno pot na gorjanski Kalvarijo — to je polna vsebina mučeniške smrti.

S tem je slovenska dežela vključena v vrsto najbolj katoliških pokrajin. »Da družbi mučencev pridruži proseče služabnike,« poje sveta Cerkev.

Drugi pogoj mučeništva je: smrt zaradi vere.

Gospo in gospodje, odrasli in mladina, častniki in preprosti domobranci! Bodimo si že vendar na jasnem! Borba, ki jo bijemo, je verska borba. V svojem bistvu gre: ali za Boga, ali proti njemu.

Tu sta se udarila dva idejna sveta, med katerima sprava ni mogoča. Borba, ki je drugačna, kakor se je razbescela med rimskimi oblastniki in prvimi kristjani. Takrat se je končno odločalo le za posebno obliko bogočasti: ali pogansko ali krščansko. Slo je za to, katero veroizpoved naj človeštvo sprejme — a proti Bogu celo Decij in Neron nista dvignila pesti.

Zgodovina pozna hude in dolgotrajne verske boje, kot je bila n. pr. tridesetletna vojna, a pri vseh je slo le za to: katere vera naj zmaga, po kateri veroizpovedi, po katerem obredu naj se Bog časti.

Danes pa se bori vera na eni, na drugi strani pa popolno bogotajstvo, dosledno brezverstvo, peklenko sovražstvo do vsega božjega sploh. Če je slo nekoč za to, v kakšni obliki naj se Bog časti, gre danes zgolj za dilemo: ali naj se Bog časti ali sovraži, ali naj se moli ali kolne.

Boj med Luciferjem in nadangelom Mihaelom se je povrnil! In naši mučenci so padli, ker so izpovedovali nasproten nazor, kakor ga oznanja komunist: ker so bili kristjani.

Le kaj si zakrivil drugega ti dobri profesor Kek, kot da si delal z vnujo v vinogradu Gospodovem?

Kaj si zakrivil drugega ti, profesor Pavlič, kakor to, da nisi samo učil, marveč tudi vzgajal po smernicah Kristusovih in največje vzgojiteljice Cerkev?

In ti, za vse dobro tako vneti mladi dr. Arko? — V posebno čast si štejem, da sem bil tvoj vzgojitelj v tvojih dijaških letih — kaj si drugega zakrivil, kot da si vero, ki ti jo je dala tvoja verna mati, neomadeževano ohranil tudi v najbolj razburkanih fantovskih letih, jo ne samo ohranil, še druge z njo osrečeval in se pogumno pridružil neustrašenim stražarjem naših svetinj pod vodstvom mučenca

profesorja dr. Ehrlicha in budno sial na braniku svete vere?

In ti, srčno dobri Sonce, ki si nam še v ječi stalno dopovedoval: Zaradi naših grehov nas Bog tepe, na svetu bo bolje edino tedaj, ko bomo ljudje nehali Boga žaliti — kaj si zakrivil drugega kot to, da si bil globoko veren?

Kaj si zakrivil drugega ti, Grile, edini med novomeškimi žrtvami, ki te prej nisem osebno poznal, pa sem te dovolj spoznal v ječi: skupaj sva ležala na slami in če sem se kdaj zbudil ponoči, sem slišal, kako je drsel molek skozi tvoje prste in so ti ustnice komaj slišno molile rožni venec — kaj si zakrivil drugega, kakor da si bil svoji družini dober oče, svoji ženi krščanski mož, svojim otrokom najboljši vzgojitelj, svojim sosedom brat v Kristusu?

Kaj ste zakrivali vi, Armeni in Verbič in Sitar in Červan in ostali, kot to, da ste bili kristjani in kot kristjani živeli?

Da, vsi so padli zato, zgolj zato, ker so bili predstavniki vere, nje stebri.

In še tretji in zadnji pogoj mučeništva: smrt mora mučenec prenašati potrpeljivo, brez upiranja, vdan v voljo božjo.

Mučenec ni apatičen brezdušnež. Še Kristus je na Oljski gori drgetal pred kليلom, ki ga bo moral izpiti. Le predanost v voljo božjo je silnejša od njegove občutljive narave.

Zato vrednosti mučeništva nič ne zmanjša, če je profesor Kek smrtno bled pred odhodom v smrt naročal: »Dekleta, molite! Nič ne zmanjša tudi mlo vpitje nedolžnih žrtve, ki se je razlegalo v mrzlo noč — naši mučenci so izpolnili vse pogoje, ki jih Cerkev stavlja za mučeništvo.

Naj končam s pesnikom: Pozdravljam umorne vase cvetove, branilce vere in slovenskega duha, vodnike k luči iz teme, gorja. Pozdravljam vas, pozabljeni grobove, kjer mirno spava mučeniška kri in kaže pot svetlejših, srečnih dni.

Solze so se orosile, ko je govornik končal, dvorana se je pričela prazniti, nad Novo mesto pa je legel tihi mrak.

Hišni starešine protiletalske zaščite naj skušajo v 10 minutah dovoljenega svobodnega kretanja po znaku alarma doseči poslopje, ki jim je zaupano — če to ni mogoče, naj ostanejo na svojih mestih. Seveda morajo skrbeti, da bo vedno sposoben namestnik v njim zaupani hiši.

— II —

Narod kljubuje komunističnemu terorju

Črnomelj, koncem februarja.

Komunistična tolpa, ki sama sebe imenuje »XV. brigada«, je po prvi nemški ofenzivi skoraj celotno razpadla. Prisilni mobiliziranci so se razpršili na vse strani in se vrnili ali vsak na svoj dom, ali pa se javili domobrancem. Ostalo je le nekaj najbolj navdušenih partizev, katerim se kje v bližini štaba še ni tako slabo godilo. Vsi pozivi za ponovno mobilizacijo niso nič izdali. Može in fantje se niso hoteli odzvati, in mesto, kjer bi se morali zbrati za mobilizacijo, je ostalo vedno — prazno. Komunisti so ubecniške začeli iskati po hišah, pretikali hleve, skednje, sploh vsak kot, kjer so upali dobiti kakšnega skrivca. Imeli pa so pri tem delu zelo malo uspeha, ker so bili močje in fantje čez mero iznajdljivi, ko so si urejali svoja skrivališča. Neredko so po njih gazili in drezali z bajoneti po praproti ali kje drugje tik mimo glave, toda ni se jim posretilo spraviti skupaj v celi občini niti pet fantov.

Nekaj mož se je v strahu za družino po enomesnem skrivanju oglasilo pri komunistih v bližnji občini na Vinici. Bili so sprejeti zelo sovražno. Komunistični komandir je dal nalog: »Dežurni, pelji te ljudi pred strojnico, ker drugega ne zaslužijo!« Očividno ne ve dalje, ali je bil

ta ukaz izpolnjen, ker se je, ko je videl med temi nercerčeni svoje najbližje sode, odločil, da zapusti tolovaje kljub vsem neprimlikam, in se po treh mesecih srečno znašel v Ljubljani.

Ponekod so komunisti bolne moze izganjali iz postelje in pomagali ni noben izgovor. Komunist je pritisnil puškino cev mozu na sence in hoče nočes je ta moral iti z njim. Tako so poleg njih odpeljali tudi Črniča Lojzeta iz Boginje vasi, ki se že dve leti bori z jetiko in mu je vsak sprehod okrog hiše jemlje sapo. — Nek drug fant na otoku se je izgovarjal, da se zaradi boleznih sploh ne more dvigniti. Vrgli so ga iz postelje na tla in neusmiljeno pretepeli. Ko se jim je zdelo zadosti, ga je vodja patrle vprašal: »No, ali boš šel lahko sedaj v nami?« — »Ne, mogoče,« je med stokanjem odvrnil fant, »sedaj ko ste me tako pretepeli, sem vendar še bolj bolan.« Ker jim le ni preostajalo drugega, so ga končno pustili na tleh.

Vse zvijače komunistične propagande ne morejo v narodu omajati njegove mrznice proti komunistu; to je resnica, s katero je treba računati.

Po preteku 10 minut hišnim starešinam ni dovoljeno svobodno kretanje po ulicah.

KULTURNI OBZORNİK

Mišjakov Julček — 70 letnik

Danes praznuje svojo sedemdesetletnico znani pisatelj mladinskih povestí Mišjakov Julček, ki pa nosi kot človek pošteno ime Julij Slapšak, vpokojeni šolski upravitelj, biv. metni svetnik v Ljubljani, ubožni oče za Šiško in Koseze, predsednik Vincen-

števlnih vnučjih in vnukinjah. Pod tem svojim psevdonimom je izdal šest zvezkov zbranih spisov mladinskih povestí v l. 1908—1912 (Spisi Mišjakovega Julčka I-VI.), ki so še danes zelo iskano berilo ljudskošolskih knjižnic, pred vojno pa so spadali med najboljše naše mladinske slovesivo. Poleg teh šestih zbranih knjižic pa je izdal samostojno še »Turki pred Svetim Tihom« ter »Maričko in škrteljček«, dve knjižici, ki jih je bral skoraj vsak ljudskošolec. Poleg tega je veliko njegovih mladinskih zgodbic raztresenih po Vrtec, Angletku, Zvončku, Kresnicah itd. Toda najmočnejša njegova stvar pa je prav gotovo njegova povest »En starček je živel...«, ki jo liška prav sedaj v svojem 70. letu v letošnjem Vrtec in se odlikuje po zlahtnem ljudskem slogu, polnem krepkega realizma pa narodne modrosti in pregovorih in rekah ter zdravega humora. Pred dvema letoma pa je pisal uvodno povest v Vrtec »Zgodbe o pastirju Pavluc«, ki je tudi zajela bralce po svoji besedni klenosti in pravilnosti. In kakor vemo, ima še nekaj takih napisanih pravljic, ki jih je dala z zadnjima dvema na program »Zimska pomoč«, ki jo izdala za spomin njegove 70-letnice in v zabavo naši mladini, še bolj pa ljudstvu kot dobitek

Knjižni tomboli njegovo novo knjigo »En starček je živel...« S tem bo gotovo lepo osvežen življenjski jubilej tega mladinskega pisatelja.

Naj se ga danes spomnimo tudi kot človeka, kajti Slapšak to zasluži kot tip pravega slovenskega učitelja vsestranskega udejstvovanja in stare slovenske poštenosti.

Rojstva knjiga v Boštanju ob Savi priča o tem, ker ga ima zapisanega, da je bil rojen na dan sv. Simplicija, to je 2. marca 1874. leta. To potrjujejo tudi vsa njegova šolska spričevala, iz katerih vzemo, da je obiskoval ljudsko šolo v Trzinu v letih od 1880—1887, nižjo gimnazijo v Novem mestu od 1887 do 1890, učiteljše v Ljubljani od 1890 do 1894. To leto je tudi maturiral in bil nastavljen za začasnega učitelja na dvorazredni ljudski šoli na Trebelnem z letno plačo 360 goldinarjev. S Trebelnega je šel za učitelja voditelja v Leše, z Leš v Vodice, iz Vodice v Radovljico, iz Radovljice v Moste, iz Most na manjšinsko šolo v Ljubljano, a s te šole so ga poklicali za tajnika bivšega oblastnega šolskega odbora, a te šole je bil poslan za upravitelja na šolo na Prule, kjer je bil po 42-letnem službovanju, t. j. leta 1936. upokojen. Kjer koli je služboval, povsod ga imajo še v lepem spominu, kar je za učitelja najboljša ocena. Z uradnimi nadzorniki, zlasti z onimi, ki jahajo zgolj same formalnosti,

ni vselej imel sreče, toda na vse zadnje je le njegova obveljala. Prejel je za svoje uradno delo po nekaj pohvalnic in priznanj in bivša država ga je končno odlikovala z redom sv. Save.

Nj pa delal samo v šoli, temveč tudi izven šole. Povsod, kjer je služboval, je bil tudi organizat. V prosvetnih društvih ga najdemo, pri posojilnicah, pri ognjevarstvih, pri Vincenčevih društvih itd. Prav posebno ga je in ga še sedaj veseli čebelarstvo, sadjarstvo, poljedelstvo in pa na zadružništvo. Še ni dolgo, ko je bil odbornik električne zadruge, občinski svetnik in še danes vodi karitativno delo v Zgornji Šiški. Bil je član neštetihih društev.

V tem šolskem in izvenšolskem delu pa ni nikdar pozabil — svoje družine in svoje dolžnosti kot očeta-vzgojitelja. Leta 1900 se je poročil. Za ženo si je izbral barbo Pangerlovo Jerico iz močenjske fike, ki je bilo dekle, da malo takih! Z njo živi g. Julij v lepi zakonski ekladnosti že 44. leto. Bog jima je dal 12 otrok; 3 je že vzel k sebi, 9 jih je njima pustil, ki pa sta jih že spravila do kruha. Dva sinova sta postala duhovnika, dva inženjerja, 3 hčerke mešarskošolske učiteljice (ena izmed teh treh je redovnica), ena se je posvetila po končani gimnazijski maturi začetnim sestram in ena postane v kratkem zdravnica. Ona, ki je bila ljudskošolska učiteljica, je postala žrtve bivših režimov. V mrzli zimi so jo prestavljali,

pri tem se je prehladila in umrla še mlada. Če kje, tedaj se vidi na Slapšakovih družini božji blagoslov! Vzgojiti toliko otrok, spraviti jih k kruhu, kupiti hišico, vrt, njivo in gozdno parcelo in vse to ob učiteljskih in družinskih dohodkih — je umetnost! Imamo pa moderne učiteljske pare, da služita mož in žena pa si še ne upata preživeti 2 do 3 otrok!

Pa si ogledimo gospoda Slapšaka že kot moža-katoličana. Načelom je. Molitev, dnevna služba božja in sploh izvrševanje verskih dolžnosti mu je prešlo že v kri. Pa ne samo to! Radi vere je bil že v Lurdu in celo v Jeruzalemu! Bil pa je tudi že v Ameriki, kamor je pa šel obiskat sina, ki tam misijonari. Dalje naj navedemo, da je član Slovenske družbe, odkar obstoja. Naj družba preživlja veselo ali žalostne čase on vztraja zraven, ker je značaj. Vnet za krščanstvo, krščansko prosveto in katoliško moralo, vnet za domo in rodoljubje, zanesljiv prijatelj, zvest tovariš, blag in dobrohoten do revežev — tak je bil in je naš Julij Slapšak! Kar ga dela moža, je njegova samostojnost, ki je gre za javnim mnenjem. On živi iz vere in po veri, zato mu k njegovi današnji sedemdesetletnici iz srca častitamo z željo, da bi tako junaško nosil tudi 8. križ, kot je nosil doslej vsi drugi! In ne samo njegovi vnučki, tudi drugi bi še radi slišali kaj njegovih novih pripovedi.

Predavanje gen. konzula dr. Müllerja

Ljubljana, 1. marca.

V torek, 29. februarja je nadaljeval nemški generalni konzul dr. Müller svoje predavanje v okviru Nemške akademije pod naslovom »Nemški izseljenci v Argentini«. Ni več navajal zgodovine Argentine in njenega naseljevanja, temveč je nadaljeval s prikazovanjem ekoloških slik, kakor si jih je nabavil za časa svojega osemletnega bivanja v mestu Passadas. To pot je kazal podobne nemških naseljenec v svojem okolju ter njihovo zaposlenost in kulturno višino. Spremljali smo njegovo pot po širokih rekah, obiskovali smo bivaljške njegovih rojakov, tako katoliško župnišče, ki je zelo preprosto, nemške začetne naseljenice, ki po nekaj letih začenjajo že z raznimi obrtni še po lesenih hišah, po osmih pa že prihajajo do zidanih hiš. Širne poljane in mogočni gozdovi dajejo obilje rastlinske bujni pokrajini, izredno bogati, le da terja tudi mnogo truda od naseljenec, ki jo šele kolonizirajo ter pripravljajo pot evropski kulturi. Pri teh obiskih smo videli, kako

se ta kultura šele razveta ter da bo še mnogo napore stalo nemškega in drugega naseljenca, da jo pretvori v moderna bivaljša z urejenimi cestami in zidanimi bivaljši. Nazadnje nam je pokazal tudi sliko svojega elegantnega doma, e-dež svojega urada, ki jasno priča, kako se da tudi v teh krajih in v danih razmerah napraviti udobno in moderno domovanje, ki zadavlja predvsem z vrstov ščudovito floro. Podobe izbranih argentinskih domačih živali, ki jih je gojil v svojem argentinskem domu, so zaključevale bogato serijo fotografij, ki jih je g. generalni konzul posnel sam in jih nam predvajal s primernimi osebnimi zanimivimi spomini, ki so nam nazorno pojasnili ta južnoameriški kraj in njih ljudi. — Tudi tega predavanja so se udeležili predstavniki najvišjih nemških oblasti, pa tudi zastopniki slovenskih, tako za prezidenta pokrajinske uprave kap. fregate Kregar, upravnik policije dr. Hacin, zastopnik mestnega župana in drugi. Vse občinstvo je predavatelju iskreno aplavdiralo.

Na velesejmu zbirateljskih strasti

Skopuh in skopulja. Kako nam je zoprna njuna glavna lastnost! Koliko pisateljev je že obdelalo te vrste ljudi. Kar bali smo se otroci, če smo kdaj slišali ali brali, kako se ponoči prebudi v bedni koči grbava etarka, potegne izpod vzglavja nogavico in potem vleče iz nje cekinčke. Ponovno jih preštevava, preizkusi njih pristanost s tem, da meče cekin ob cekin in ostro prislusne zvenku. In ta zvenek zlata jo opaja. Zaradi tega zvenka si pritrjuje v hrani in obleki. Vsa živi le za to, da bi se »nogavica« zredila.

Če bi se ta skopulja rodila v naši dobi, prav gotovo ne bi preštevale cekinčkov. Prvič, ker bi jih težko dobila in bi bili le predragi, drugič, ker bi bila — kot vsi drugi — tudi ona otrok svojega časa. Ponoči preštevati cekine in poslušati sladko cingljanje zlata pač ni so-

albuma, kot jih imajo pravi prekupec z znamkami in filatelisti. Tudi pincete, s katero bi previdno prišli znamko, zataknjeno za trak prozornega papirja, nimajo. Zato pa se pri njih doseže še najbolj ugodna cena. — Malo serijo frankovnih znamk (nominalna vrednost 122,45 L) ti prodajo za 450, serijo portovnih (nominalna vrednost 4,80 L) pa za 20 L. Tudi velika serija, ki so jo dobili subskribenti za 575,25 L, je že na prodaj. Cena »med brati« je 3500. Če pa bi se pojavila na trgu dva prekupeca iz Milana, vneto povpraševala po blagu ali najela celo nakupovalce, bi cena silno poskočila. Taki prekupec radi plačajo. Navadno se jim zelo mudi, ker imajo potno dovoljenje le za nekaj dni. Tudi če plačajo dvojno ceno, se jim izgube ni bati. Svet je velik. In na velikem svetu je mnogo filatelista — sodobnih skopulj z nogavico, — ki bodo hoteli za vsako ceno imeti v svojem albumu zgodovinske, troječne znamke malega slovenskega sveta. To vedo vsi imetniki znamk Ljubljanske pokrajine in kdor ni v stiski za denar, ne sili z njimi na trg. Ne bi bilo napak, ko bi kak denarni zavod izplačeval posojila za jamstvo znamk. Tako bi vsak njihov imetnik lepo čakal, kdaj ga pride kak inozemec prosit s šopom bankovcev v rokah, naj mu znamke proda. Tudi ljubljanski trgovci že drago plačujejo znamke, ker nekateri trgovci v Italiji že zahtevajo za blago znamke namesto denarja.

Predstavljajte si kakega ameriškega bogataša, ki zbira znamke evropskih držav. Nemške in francoske znamke bo dobil brez truda in po zmerni ceni, saj je njihovo število vendarle veliko. Drugeče bo z našimi znamkami. Ko se bodo za znamke blazni petičniki vsega sveta topli za teh nekaj izvodov, bo njihova cena silno narasla. Tedaj bo postal čez noč bogat tisti, ki bo sedaj serijo lepo doma založil in s prodajo čakal. Kdor pa že mora sedaj prodati, naj vse to upošteva. Naj ne ponuja, naj raje počaka, da ga pride kdo prosit zanje. Slovenci smo majhni in revni. Med nami nikdar ni bilo skopulj z nogavico, polno cekinov. Tudi sodobnih ekopulj z nogavico, strastnih in primerno bogatih filatelista ni med nami preveč. Svet pa je velik in bogat in na njem je veliko bogatašev s filatelistično muho. Taki raje umro, kot pa da bi jim na kak veliki razstavi znamk mogel kdo očitati, da v njihovem albumu ni popolne serije izrazljivejših znamk Evrope. Strast za redkostmi, zanimivostmi in velikimi vrednostmi je večna. Prvo dvojce naše znamke so. Bodimo trdi pri ceni, pa bodo še tretje. Zbiralska strast, pa če se komu zdi tudi smešna, utegne v našem primeru kar krepko podpreti gospodarsko ravnanje pri nas, če jo bomo znali izrabiti, saj so znamke — stalna mednarodna valuta.

Točilnica pri »Slonu« je zbirališče izvedencev, zbirateljev, prekupevalcev in tudi pravih — filatelista

dobno. Njena »muha« bi jo najbrž usmerila na pot filatelije. Kupila bi si album, dopisovala bi z vsemi deželami sveta. Kupovala bi cele vreče znamk, ki so jih ljudje darovali kakim dobrodelni ustanovi, lepe denarce bi znosila trgovcem in krošnjarjem z znamkami. V teh dneh, če bi bila Ljubljanka, bi jo videl od jutra do večera v mali točilnici hotela Slon. Od grude do grude bi tiho stopala in bi povpraševala po blagu in ceni. Ker je skopa, bi seveda ne hotela plačevati posebno visokih cen. Zlasti bi se rada obrnila na ljudi, ki imajo opravka pri pošti. Ti ti morda ne privlečejo na dan ličnega

Novi grobovi

† Stane Gašperlin. V Zagrebu je med terorističnim bombnim napadom postal žrtev tudi Slovence Ljubljancem gosp. Stane Gašperlin. Rajni je bil uslužen pri Delavčah državnih železnic v Zagrebu. Zaposležen ženo Ano in šestletno Sonjo. Po brozjavu železniškega ravnanstva iz Zagreba je bil rajni pokopan v Zagrebu 28. februarja. Hudo prizadeti gospej in mali hčerki kakor tudi vsem njegovim dragim iz Ljubljane naše iskreno sožalje, njemu pa naj bo zemlja lahka.

V vsako hišo »Slovenca«!

Zgodovinski paberki

2. sušca.

L. 1334. so zavzeli Turki Galipoli in dobili prvo trdno oporišče na evropskih tleh. Nato so v naslednjih letih naglo oevajali postojanko za postojanko, posebej ker je bilo staro bizantinsko cesarstvo že v popolnem razsulu, njegova bližnja soseda na evropskih tleh pa sta bila na znotraj vse premalo prodirajoči sil Azijalov. Srbski vladar Dusan Silni je videl nevarnost in skušal v zvezi s papežem razgibati Evropo ter jo pridobiti za večjo akcijo proti skupnemu sovražniku krščanstva, pa je kasneje zaradi verskih razlik med Vzhodom in Zahodom to misel opustil. Po njegovi smrti se je tudi dotlej močnejša Srbija začela naglo rušiti. Po bitki pri Marici 1371. so morale najprej srbske pokrajine južno od Sar-planine priznati turško nadoblast, usodni boj na Kosovu je strl srbsko odprno silo, nekaj let nato je padla Polgarija. Turki so se stali ob Savi in Donavi, v prvem desetletju novega stoletja pa so se pojavile turške čete že na slovenskih tleh. Turki so v 16. stoletju pregazili Ogrsko, ponovno oblegali Dunaj in grozili, da bodo kmalu svoje konje z oltarja cerkve sv. Petra v

Rimu. Ko se je v 17. stoletju začela otomanska država na znotraj razkrakati, se je posrečilo Habsburžanom, da so potisili Turke čez Savo in Donavo. Balkan pa je ostal še nadalje pod njihovo oblastjo. Šele v drugi polovici preteklega stoletja se je posrečilo Srbom in Bolgarom, da so se z rusko pomočjo znebili turškega jarma. Balkanske vojne so strle turško moč, zaključila je svetovna vojna, ko so morali Turki z mirom v Sevresu zapustiti evropska tla. Zmede v Grčiji in spletke zahodnih veleliti ter ruska podpora novi Turčiji so povzročile, da Turki zopet vladajo nad skrajnim jugovzhodnim koščkom Evrope.

L. 1912. je umrl na Dunaju narodni buditelj in pisatelj Anton Globočnik. Rojen v Zeleznikih je študiral v Ljubljani, kjer se je pod vplivom Jerana navzel narodnega duha. Po maturi je odšel na Dunaj študirat pravo, tam je pod vplivom Cigaleta in Kozlerja stopil v javnost. Po končani študiji je služboval na raznih krajih v bivši monarhiji. Posebej se je briga za Pостоjo, kjer je bil okrajni glavar; odprl je jamo tujskemu prometu. Ko je stopil 1890. leta v pokoj, mu je vladar podelil plemstvo. 1891. leta je bil kot zastopnik narodne katoliške stranke izvoljen v državni zbor. Literarno je začel že zelo zgodaj delovati. V Cigaletovi Sloveniji je pričel objavljati razne članke in listke, v poznejših letih pa se je posvetil svoji vedi in zgodovini.

V »Meščih« bo opisano pisano življenje indijancev prebivalcev Novega sveta. — Čez 400 strani bo imela knjiga in malo manj ko 300 lepih slik jo bo krasilo.

Naročite se takoj na SVET!

Za današnji dan

Koledar

Četrtek, 2. sušca: Simplicij, papež; Noža Praska, mučenica; Izvolitev Pija XII. Petek, 3. sušca: Kva; Kunigunda, cesarica; Marin, mučenec; Marcijan.

Dramsko gledališče

»Maturas. Red Četrtek, Ob 16.

Operno gledališče

»Zemlja smečljaja«. Opereta. Ob 16.

Kino Matica

»Gabrijela Dambrone« ob 15 in 17.30.

Kino Sloga

»Usoda« ob 15 in 17.

Kino Union

»5000 mark nagrade« ob 15.30 in 17.30.

Lekarniška služba

Nočno dežurstvo, službo imajo lekarnarji: mr. Sušnik, Marjani trg 5; mr. Deu. Klanjšček, Gosposvetska cesta 4, in mr. Bohinec, Cesta 29. oktobra 31.

Oddajniška skupina »Jadransko primorje«

RADIO LJUBLJANA

Dnevni spored za 2. marec:

7 Poročila v nemščini — 7.10 Jutranji pozdrav; vmes: 7.30 Poročila v slovenščini — 9 Poročila v nemščini — 9.10 Koračnica, napoved sporeda v nemščini in slovenščini, nato koračnica — 12 Opoldanski koncert — 12.30 Poročila v nemščini in slovenščini — 12.45 Veseli zvoki za prepor — 14 Poročila v nemščini — 14.10 Vsakemu nekaj — 17 Poročila v nemščini in slovenščini, napoved sporeda — 17 Dobra volja v duhu in molu — 18.45 Narodopisna ura: dr. Rajko Ložar: Godzdarstvo in drvarstvo — 19 Slovensko glasbo izvaja radijski orkester pod vodstvom dirigenta D. M. Sijanec — 19.30 Poročila v slovenščini, napoved sporeda — 19.45 Za Zimsko pomoč govoril dr. Josip Mal — 20 Poročila v nemščini — 20.15 Komorni koncert — 21.15 Vsakemu nekaj — 22 Poročila v nemščini — 22.10 Plesno glasbo izvaja Srečko Tekauc s svojim orkestrom.

Dramsko gledališče

Četrtek, 2. februarja, ob 16: »Maturas. Red Četrtek.

Petek, 3. februarja, ob 16: »Deseti brati.

Proslava 100 letnice rojstva Josipa Jurčiča. Izven. Cene od 18 lir navzdol.

Jurčičeva proslava. V petek, 3. marca, bo v Drami kot proslava 100 letnice rojstva našega pisatelja Josipa Jurčiča uprizorjena dramatizacija njegove povesti »Deseti brati, ki jo je priredil Pavel Golia. Pred predstavo bo govoril o pisatelju dramaturg Janke Moder.

Operno gledališče

Četrtek, 2. februarja, ob 16: »Zemlja smečljaja«. Opereta. Izven. Cene od 40 lir navzdol.

Petek, 3. februarja: Zaprt.

Opozarjamo, da bo sprejem v operno baletno šolo v nedeljo, 5. marca, ob 10 v Operi. Sprejemali bodo dečke in deklice od 10—14. leta. Pouk bo brezplačen, plačevala se bo samo semestralna vpisnina po 50 lir. Otroci naj prinesejo k sprejemu kopalne ali lahke poletne obleke, telovadne copate in dijaške knjižice. Prijave se sprejemajo v petek, 3. in v soboto, 4. marca, v Operi od 9—11.

Naznanila ljubljanskih prireditev

Mrtvilo na živilskem trgu

Deževna prva dva dneva v tem tednu sta prinesla na živilski trg zastoj. Nastopilo je primerno mrtvilo tudi zato, ker je izostal večji dovoz razne zelenjave in sočija iz Italije, v prvi vrsti cvetače in solate. Prisnela je sicer manjša pošiljka cvetače in solate, toda ta je bila razdeljena med posamezne trgovce z zelenjavo po mestu, a branjevali so ostali brez nje. V sredo je bilo tudi nekaj mrtvo na trgu, ko so prodajali le čebulo in česen, tu in tam je bila na prodaj kaka sladka repa. Par prodajalk je ponujalo gospodinjim hren, druge nekaj korenčkov. Kakor zatrjujejo, je te dni pričakovati večjo pošiljko cvetače iz Italije. Dovo sočija je zelo oteženo, trgovci imajo velike težave, preden dobe blago v Ljubljano. Največ cvetače prihaja v Ljubljano iz toskanske pokrajine.

Poroke v letošnjem predpustu

Dasi je bil letošnji predpust napram lanskemu izredno dolgemu primerno kratek, je bilo v Ljubljani vendar veliko porok. Samo župni urad sv. Petra, ki obsega največje ljubljansko faro, v kateri stane po podatkih mestnega statističnega urada za konec leta 1942 do 18.231 ljudi, od teh 7.913 moških in 10.318 žensk v 13.723 sobah, je v letošnjem predpustu zaznamoval 33 porok. Po splošni statistiki pa je bilo lani v Ljubljani 576 porok, ko jih je bilo predlanskim 621 in leta 1941 celo 1231. To leto so poroke dosegle v zadnjih desetih letih pravi rekord.

Nevaren gozdni tat obsojen

Na okrognem in okrajnem sodišču je bilo že več kazenskih razprav zaradi gozdnih tatvin, ko so bili obtoženi mnogi, da so brez lastnikovega dovoljenja sekali razno gozdno drevje, tako bukke, borovje, kostanje in smreke. Nekateri gozdi so bili od leta 1941 naprej močno izsekani, posebej oni na Golovcu, na Rožniku in drugod. Mnogi stanovanjci na Viču in v njega bližini so se zlasti leta 1942 spravili na gozdove mestne občine Ljubljanske, ki se nahajajo na Bokalah. Te gozdove so skoraj dobesedno povsem izsekali. Brezvestni ljudje so vozili domov kar cele hlode, nekateri pa so hlode celo prodajali ljudem, ki so bili potrebni kurjave. Gozdni čuvaji so več oseb ovadili. Te so bile pozneje pred sodiščem obsojene.

Kundmachungen der Ernährungsamtes

Abgabe von Äpfeln

Vom 2. bis 4. d. M. kommen zu 1 kg Äpfel auf den Abschnitt N 9 Do. St. Zulagekarte für Personen über 60 Jahre zur Verteilung.

Äpfel werden »Kmetijska družba« (Novi trg) und Obst- und Gemüsekleinhändler verteilt.

Obvestila »Prevoda«

Razdeljevanje jabolk

Od 2. do 4. t. m. se bodo razdeljevala jabolka po 1 kg na odrezek št. 9 Do. St. dodatne živilske nakaznice za osebe nad 60 let starosti.

Jabolka bo delila Kmetijska družba (Novi trg) in trgovci s sadjem in zelenjavo na drobno.

Tablice knjižne tombole

prodajajo

Zadnjega februarja so zašli raznašalec ponujati po vsej Ljubljanski pokrajini od stanovanja do stanovanja tombole tablice za knjižno tombo Zimsko pomoči. Ta svojevrstna zamisel ima tudi prav posebne priporočilke. So to raznašalec sami, sami begunci. Veliko število jih je, ki trkajo na vrata. Že njihova obleka pokaže lahko marsikomu, da ima Zimsko pomoč še veliko dela. Naj se soustvarjanje z njimi pritegne vsakega v krog knjižne tombole. Natisnjenih bo okrog 7500 lepih knjiž, ki jih bo vse razdelila knjižna tombola.

Za Zimsko pomoč

Iz pisarne odbora za »Zimsko pomoč« smo prejeli:

Nujno bi potrebovali 3 aktovke. Če bi jih kdo mogel odstopiti, naj prosim, javi Zimski pomoči.

Tisti, ki so prosili za pečko in nanjo še reflektirajo, naj se zglase pri Zimski pomoči.

Gospod Mülleret Henrik je podaril 103 stekla za naočnike Zimski pomoči.

Srednješolske vesti

I. moška realna gimnazija bo imela od 3. marca dalje zopet pouk, in sicer v preostalih državni klasični gimnazije, Šubičeva ulica 1 (I. in II. nadstropje). V petek, 3. marca, naj pridejo ob 8 v šolo učenci 4.b, c, d, e in vsi petošolci, popoldne ob 13.30 pa vsi prvostolci in učenci 2.a, b, c, v soboto, 4. marca, naj pridejo jutraj v šolo vse šestost, sedmost, in osmošolci, popoldne pa učenci 2.d, 4.a in vsi tretjošolci. Za oba dneva velja že objavljen petkov urnik. Za učence, ki stanujejo izven bloka, je ravnateljstvo prosilo za prostupnice. Ravnatelj.

Na III. moški realni gimnaziji v Ljubljani se bo zopet pričel redni pouk v petek, 3. marca t. l. v poslopju uršulinske zunanje šole (vhod iz Nunske ulice). Učenci od 4.—8. razreda bodo imeli pouk ob 8, učenci 1.—3. razreda pa ob 13.45. Oddelki 5., 6. in 8. razreda se združijo v po en oddelk. Učilnice 1.a, 1.b in 4.a in 4.b so v pritličju, 1.c in 7.b so v I. nadstropju, učilnice drugih razredov so v II. nadstropju. Pouk bo po starem urniku za petek.

Ravnateljstvo IV. moške realne gimnazije v Ljubljani sporoča vsem učencem, da se bo pouk nadaljeval v soboto, 4. marca, v poslopju uršulinskega samostana, vhod iz Nunske ulice. Učenci razredov 4.b, 5.a in b, 6.a in b, 7.a in b, 8. a in b naj pridejo ob 8, učenci 1.a in b, 2.a in b, 3.a in b, 4.a pa ob 13.45. Pouk se bo pričel po starem urniku za soboto.

Zelo nevaren gozdni tat je postal 46letni brezposelni delavec Blaž Dolenc, stanujoč v Podutiku. Ta je od junija leta 1942 vedno zahajal v bokaške gozdove mestne občine Ljubljanske in marljivo sekal razno drevje. Naposled ga je lani novembra zasačil in flagrantni gozdni čuvaj. Prišel je po daljši kazenski preiskavi pred sodnika malega senata. Obtožen je bil zločinstva gozdne tatvine. V omenjenem času je Dolenc po obtožnici posekal do 50 lepih bukev, več hrastov, borovcev in topolov. Škoda je bila cenjena na približno 4.500 lir. Dolenc je pred sodniki priznal tatvino, izgovarjal se je samo, da ni toliko dreves posekal, kakor mu jih je navedla obtožnica državnega tožila. Blaž Dolenc je bil obsojen na 1 leto in 4 mesece strogega zapora. Z njim soobtoženi zidar Peler pa na 10 dni strogega zapora, ker je bil obtožen samo zaradi posekanja enega drevesa.

»Kralj jabolk« tudi v Ljubljani

V času splošnega vojnega pomanjkanja ima Ljubljana izredno srečo v pogledu oskrbe s sadjem. Druga leta v tem času kljub dobri sadni letini ni bilo jabolk na trgu, saj je bilo od bojiča do velike noči mnogokrat prav tako veliko pomanjkanje zelenjave. Zato javnost s hvalečnostjo spremlja napore Prehranjevalnega zavoda, katerega se je posrečilo s sodelovanjem trgovcev in zadrug pripeljati v Ljubljano že do 90 vagonov jabolk, ki so jih racionalno razdelili med prebivalstvo, zlasti med otroke, starčke in bolnike.

Zvedeli smo, da se je Gospodarski zvezki, ki ima poleg Prevoda največ zaslug za preskrbo našega mesta s sadjem, posrečilo nabaviti manjšo množino prav posebno izbranih jabolk, ki jih bodo zaradi znatno večje cene, zlasti pa zaradi posebnosti, svobodno prodajali. Ta najboljša vrsta jabolk se imenuje beli zimski kalvil. Ta vrsta jabolk zasluži po svoji lepoti, posebnosti in dobroti okusa po pravici naziv »kralj jabolk«.

Beli zimski kalvil uspeva v zelo omejenih količinah na prav izbranih, nizkih in sončnih položajih na Južnem Tirolskem in na Štajerskem — navadno samo v nizkih nasadih, piramidnih grmih in vodoravnih nasadih. Nasadi zimskega kalvila zahtevajo skozi vse

Dnevne novice

Se do nedelje, 5. marca, imate čas, da naročite pri najbližjem župnem uradu Morhorjeve knjige, ako še tega dordaj niste storili. Pohitite torej in ne odlašajte več!

Čisti vonj narave, areo lovca, ki se planine in gozdovi od njega samega, pri nas knjiga »Gozdovi in veda vabljajo« (Lokar). Dobite v vseh knjigarnah.

Olskijski fantje, eno najlepših del svetovne literature, roman štirih bratov, pravih fantov od fare, to krasno delo slavnega norveškega pisatelja Olafa Duuna dobite v vseh knjigarnah, 48 lir.

V Indijo Koromandije je naslov lepi mladinski igra, ki jo boste videli v nedeljo ob 16 v frančiškanski dvorani. Predprodaja vstopne bo od četrta dalje v trgovini Sfiligoi, na dan predstave pa od 10—12 in od 14 dalje pri dnevnih blagajni.

Kurilnica državnih železnic v Ljubljani sprejme takoj v službo večje število obrtnikov kovinske stroke (s pomočnimi spričovalci). Reflektanti naj se v svrhu sprejema zglašijo v kurilniški administraciji, soba 15.

Skerljav angleško-slovenski slovar je pravkar izšel in so dobi v knjigarni Kleinmayr & Bamberg, Miklošičeva 16.

Družinsko pratljko dobite še po vseh knjigarnah, papirnatih in boljših trgovinah. Segajte po njej, dokler je še čas. Kmalu se bo približal 15. marec, ko bo zreb razdeljeval lepe knjižne nagrade med vnete in srede reševalce besedne uganke.

Mesečna rekreacija ljubljanskih gg. duhovnikov bo v Domu duhovnih vaj na prvi petek, 3. marca. Začetek točno ob 17. Pri prostovoljni adoracijski ura. Zbirališče v hišni vapieli. Konferenca odpade zaradi posodne pridige prevzvišenega v stolnici. Vsi ljubljanski gg. duhovniki vladno vabljani. — Vodstvo.

Bratovičina sv. Rečnega Telesa bo imela svojo mesečno pobožnost v četrtek, 2. marca, v uršulinski cerkvi. Ob pol sedmih bo sv. maša z blagoslovom za žive in rajne člane bratovičina. Udeleženci dobe ta dan popolni odpustek pod navadnimi pogoji.

Naročniki Naše knjige:

Izšla je druga knjiga letošnjega leta:

Pierre L'Ermite:

»Velika prijateljica«

Roman. Prevodel A. Anžič.

Dvignite jo v naši knjigarni.

LJUDSKA KNJIGARNA V LJUBLJANI

Pred školijo 5

Produkcija Slogine operne šole. V soboto, 4. marca bo ob 15 v glasbeni dvorani Slogine operne šole produkcija gojenecv operne šole, na kateri bodo izvajali gojenecv šole razne operne scene. Slogina operna šola, ki leto za letom vzgaja mladi pevski naraščaj, bo pokazala uspeh letošnjega dela na sobotni produkciji. Slogine operne šole vodi gospa Pavla Lovsetova. Sporede bo prodajala pisarna Slogine glasbene šole v Pražakovi ulici od petka dalje.

Dijake, ki nimajo rednega pouka, opozarjamo na naše tečaje. Redni vsakodnevni pouk. Priprava za izpita. Tudi posamezni predmeti. Vodstvo: Miklošičeva cesta 22-1. Delavca zbornica.

Pisalne stroje boljše znamke, dobro ohranjene, kupujemo po najvišjih dnevnih cenah. EVEREST, Prešernova 44.

Učite se strojeplaja. — Praktično znanje koristno vsakomur sedaj in v bodoče v zasebnem ali javnem poklicu. Novi eno-, dvo- in trimesečni strojeplajni tečajji pričenjajo 2., 3. in 4. marca. Moderna strojeplajna, desotprtna učna metoda. Vpisovanje dnevno. Učnina zmerna. — Pouk dopoldne, popoldne ali zvečer po želji obiskovalcev. — Informacije, prospekte daje: Trgovsko učilišče »Christofor učni zavod, Domobrankska 15.

Staršem dijakov in in visokošolcev-lik pripravljamo, da zaposlijo svoje hčere in sinove in jih pripravijo v nov strojeplajni tečaj, prične 2., 3. in 4. marca. — Praktično znanje vsakomur vedno koristno. — Pouk dopoldne, popoldne ali zvečer po želji dijakov. — Vpisovanje dnevno. — Učnina zmerna. — Informacije, prospekte daje: Trgovsko učilišče »Christofor učni zavod, Domobrankska 15.

Važno za vsakogar sedaj in v bodoče: znanje strojeplaja. Praktično znanje, potrebno v vsakem zasebnem ali javnem poklicu. — Novi strojeplajni tečajji pričenjajo 2., 3. in 4. marca. Pouk dopoldne, popoldne ali zvečer po želji. — Vpisovanje dnevno. — Informacije, prospekte daje: Trgovsko učilišče »Christofor učni zavod, Domobrankska 15.

Staršem dijakov in in visokošolcev-lik pripravljamo, da zaposlijo svoje hčere in sinove in jih pripravijo v nov strojeplajni tečaj, prične 2., 3. in 4. marca. — Praktično znanje vsakomur vedno koristno. — Pouk dopoldne, popoldne ali zvečer po želji dijakov. — Vpisovanje dnevno. — Uč

Ne krvavi prvič naš slovenski narod

Valvazor poroča, da so l. 1469 ukazali kranjski deželni stanovi, da mora dati vsaka hiša po enega za boj sposobnega moža. Tako naj bi se bila zbrala vojska 20.000 mož. To poročilo najbrž ne bo resnično, vendar so prav gotovo deželni stanovi iskali možnosti, kako bi pomnožili deželno vojsko. Stvar pa ni bila tako enostavna. Kmetje in celo meščani doslej niso smeli nositi orožja. Treba bi jih bilo oborožiti.

Utrjevala so se mesta in meje dežel.

Tudi nova stalna vojska ni uspešno kovala dežele pred Turki. Zato si je vsak sam skušal zavarovati življenje in vsaj nekaj imetja. Plemstvo je bilo v svojih gradovih vrh grčev skoraj povsem varno, enako meščani za svojimi jarki in obzidji. Ljubljanci so leta 1416. obzidali na ukaz vojvode Ernesta Zveznega tudi novi del mesta na levem bregu Ljubljanice do Križank. Cesar Friderik je leta 1448. naročil, da pomagajo pri utrjevanju Ljubljane tudi okolici, ki bodo tu-

di našli v mestu zavetje ob napadu. Da bi se izpostavljena Metlika mogla dovolj utrditi, ji je bila l. 1464. odpuščen polovica davkov. L. 1467. je Friderik ukazal utrditi Celje.

Da bi pomnožil število utrjenih krajev v deželi, je cesar Friderik radodarno delil mestne pravice. Z dohodki, ki so jih te donosale in pa, ker so bili za nekaj let oproščeni vseh davkov, sta se mogla zavarovati z obzidjem Lož in Krško, v mesto povzdignjena l. 1447. Naslednje leto je cesar ukazal okoličinom Slovenjega grada, da pomagajo pri njegovem utrjevanju; saj bodo za nasipi in jarki tudi oni dobili zavetje. L. 1478. je Višnja gora postala mesto. Višnjani so smeli pobirati cestnino, po en vinar od tovora in imeti tri semnje, kamor je morala prinesiti na prodaj svoje blago vsa okolica (druga je bilo trgovanje prepovedano) in vsak prodajalec je plačal mestu »štatinino«. S tem denarjem si je moglo mesto zgraditi utrdbe.

Koroška se je mogla zaradi Karavank, odlične naravne meje, na jugu za-

varovati z utrdbami. Utrdila je prelaze pri Železni kapliji, pri Guštanju blizu Korena in pri Sv. Magdaleni na Malem Ljublju. V ta namen so koroški deželni stanovi naložili l. 1477. vsemu prebivalstvu »deseti vinar, to je davek, v višini desetine dohodkov. Tudi Benečani so zavarovali Furlanijo s pasom utrdob ob izlizu Soče do Gorice in z utrdbo na Predilu. Vendar vse to ni moglo ustaviti Turka. Po Furlaniji je večkrat divjal, ne da bi se trdnjav dotaknil. Beneška vojska pa si tudi ni upala zapustiti utrjenih krajev in se udariti s Turki. Na Koroško pa so našle muslimanske roparske čete novo pot. Ko je bila meja proti Kranjski zavarovana, pot ob Soči navzgor čez Predil in Trbiž pa zelo neprijetna, saj je bilo treba včasih konje z vrvmi dvigati, so leta 1480 vpadli na Koroško iz Štajerske. 5. avgusta so šli mimo Celja in Unrest v svoji »Avstrijski kroniki« poročajo, da so prišli »skrivaj na Koroško. Dosele nameriše še nikdar niso prišli od štajerske strani in jih nihče ni pričakoval po tej poti. Tako so se v deželo pritohtapili in prinesli Korošcem, ki so mislili, da so varni, odkar so z utrdbami zastavili prehode čez Karavanke, strašno presenečenje.

Tabori, trdnjave našega kmeta

Ko tako noben ukrep oblasti ni mogel uspešno varovati naših »prednikov« pred strašnim sovražnikom, so si začeli pomagati sami. Brž ko so kresovi naznanili

prihod divjega Turka v deželo, so naglani živino v gozdove, kajli bosenskim roparjem se ni ljubilo, da bi jo šli tja loviti. Ljudje sami so se poskrili po kraških jamah, ali pa zlezli na kak strm hrib ali pečino. Zavetišče te vrste je bil »šmajdov grad« pri Kranju. Bila je to v strme bregove Kokro vsekana in dobro utrjena jama. Na vsem kraškem svetu je bilo dosti takih zavetišč, najznamenitejša pa so »Matjažev kamrec« nad Logatecem. Loško gospostvo je dalo zgraditi močna železna vrata, s katerimi se je prostorna jama zapirala. S take naravne trdnjave so se včasih prav uspešno uprli sovražnikove mu napadu. Na to obrambo nas še danes spominjajo imena nekaterih pečin, ki jih ljudje imenujejo »Krvave peč«. Ime so dobile morda prav po tem, ker so kmetje čeznje pometali napadajoče Turke. Največ kmečkoga prebivalstva pa je našlo varstva v taborih. Gradili so jih zaščeli, kakor poroča Valvazor, leta 1471. Našim prednikom so pri gradbi služile za zgled podobne utrdbe, ki so si jih zgradili sedmograški kmetje za varstvo ob sovražnih napadih. Kot piše dr. Stanko Jug v najnovejši razpravi, ki govori o turških napadih k nam (Glasnik muzejskega društva za Slovenijo, letnik 24, zvezek 1-4 — poleg Gradnove zgodovine slovenskega naroda zajema naš podatek največ prav iz te razprave), si je začela skoraj vsaka fara, vsaj bolj izpostavljena, graditi svojo utrdbo. Vanjo so vtačani že v mirnem času znosili večino svojih zalog,

Na primernem kraju blizu vasi na kakem griču ali na sredi gozda so zgradili kmetje trden stolp z močnim obzidjem. Največkrat pa so obdali z obzidjem, stolpi, rovi in nasipi svojo domačo cerkev. Da se je mogel tabor dalj časa držati, je imel poleg skladišč za živila tudi vodnjake. Zapovedniki branilec so bili domači duhovniki ali plemiči iz okolice. Medtem ko so fantje in mošje stali na obzidju, streljali na Turke, valili kamenje in debla nanje, so starčki, žene in otroci klečali v cerkvi pred oltarjem in prosili Boga za zmago in rešitev. Tako so bramborci teh utrjenih cerkva v polnem pomenu besede s svojim življenjem branili verske svetilne, obenem jih je v obupnem boju navdajalo trdno prepričanje, da jim bo Bog pomagal pri obrambi svetih krajev.

Konjeniške čete lahko oboroženih bosanskih muslimanov, ki so divjali po naši zemlji v 15. stoletju, enako tudi peči marlozi, ki so obiskovali našo zemljo v 16. stoletju, niso vodili s seboj oblegovalnih naprav in topov. Če je tabor le nekaj dni zdržal naskoke in se sovražnik ni mogel povzpeti po lestvah preko obzidja, niti z manjšim trudom obzidja izpodkopal, so bili branilci rešeni. Turki so divjali naprej in iskali plena drugod. Uspešno obrambo tabora, pri kateri je po legendi sodelovala sama Mati božja, nam je čudovito lepo našel v svoji pesni »Turki na Slevic« Josip Stritar.

VI. simfonični koncert

dne 6. marca. Osrednja točka koncertnega programa je Sukova glasba k pravilni igri »Raduz in Mahulena«. Josip Suk je eden najznamenitejših skladateljev novejših čeških dobe, velika osebnost v češkem glasbenem svetu. V njegovih skladbah se javlja njegov osebnostni ton, sanjavi lirizem, ki daje vsem njegovim kasnejšim delom intimo in čisto subjektivno obeljezje. Lahko rečemo, da so vsa njegova glasbena dela iz njegove zrela moške dobe strani iz dnevnika skladateljevega čustvenega življenja. Največje njegovo delo je »Zrnan« — mogoben simfonična skladba za orkester, zbor in soli. Zelo znane so tudi njegove meditacije na staročeški koral sv. Vavilava in Legenda o mrtvih vitezh. Sukova glasba k pravilni igri »Raduz in Mahulena«, ki se bo izvajala na ponedeljkovem koncertu preveva globoka čustvenost, čista lepota melodij, ki je tako značilna za Suka samega, kakor tudi za njegovega učitelja in mojstra A. Dvořaka. Delo bo imelo tudi pri nas prav gotovo velik uspeh. Poleg Suka, bomo slišali še Mozartovo Jupitrovo simfonijo in Wagnerjevo Predlogo k operi »Večni mornar« (»Letoči Holandec«). Koncert bo v veliki dvorani, začetek točno ob 17.30. Predprodaja vstopnic v knjižarni Glasbene Matice.

Glavne pisarne Zimske pomoči so se preselile v nove prostore Gosposvetska 2 I, telefon 47-57

KINO »UNION« 22-31

Izredno napeta kriminalna drama

»5000 mark nagrade«

Zagonetni požar v tovarni za nitrocelulozo. Kdo je požigalec in morilec nočnega čuvaja? Olly Holzmann, Hilde Sewak, Martin Urtel, Paul Dahlke, Oskar Sims.

PREDSTAVE ob delavnikih 15.30 in 17.30!

KINO »MATICA« 22-41

Razočarana ljubezen najde uteho v visokem poklicu igralne umetnosti

»Gabrijela Dambrone«

Film lepote in žrtvovanja...

V glavni vlogi: Gusti Huber, Ewald Baiser, Eugen Klöpfer

PREDSTAVE ob delavnikih 15 in 17.30!

KINO »SLOGA« 27-30

II. teden! — Ze nad 10.000 gledalcev!

Najznamenitejši film sezone!

Zadnja velika umetniška znamenitost filmskega igralca Heinricha Georgea.

»Usoda«

Iz tragičnega življenja bolgarskega kneza Melnika in njegovih otrok. — Sodelujejo: Gisela Uhlen, Werner Hinz, Oskar Sims, Christian Kayser, dunajska filharmonija.

Režija: Geza v. Bolvary.

PREDSTAVE ob delavnikih ob 15 in 17.

S Spodnje Štajerskega

† župnik Ivan Goričan. V petek dne 25. februarja je v Vojniki pri Celju umrl bivši špitalski župnik in sedanjí vojniški dušni pastir g. Ivan Goričan. Rajni se je rodil v Cirkovcu na Dravskem polju. Po končani srednji šoli se je odločil za duhovski stan, ker je vedel, da bo tako največ koristil svojemu narodu. Že po nekaj letih kaplanovanja so ga imenovali za župnika v Spitalcu. Tu je pod 30 let vodil faro vse dotlej, dokler ga težko pastirsko delo v tej hribovski fari ni utrudilo, da je moral v pokoj. Prvega decembra 1940 se je preselil v Vojniki. Zaželjenega pokoja pa ni užival dolgo. Že po nekaj mesecih zaslužnega oddiha je moral prevzeti dušno pastirstvo obširne vojniške župnije. Kljub temu, da so zaradi preogrnjenega dela njegove moči pešale, je šel celo preko mej vojniške fare in delil trpečim duhovno tolažbo vse do-

tlej, dokler ni omagal in podlezel bolezni. Obilna udeležba na njegovem pogrebu, ki je bil preteklo nedeljo v Vojniki, je pričala, kako so vsi spoštovali zglednega in požrtvovalnega duhovnika. Pogrebne molitve so opravili na njegovem grobu gg. Jakše, Musi in Strnad. Zvestega Gosposdovega služabnika in ljudskega tolažnika bomo ohranili v trajnem spominu!

FILMI TEGA TEDNA

»Gabrijela Dambrone« v kinu Matije je film, ki posreže v umetniško življenje, razkriva razvoj umetnika in kaže trnjevo pot, ki vodi do slave. Za vsakršno umetniško udejstvovanje velja načelo, da je trda pot do uspeha, se prav posebej pa za uspeh na odru. Le trpljenje privede do tistega občutenja, pa tudi do tiste veličine, ki omogoča igralcu in igralki, da navešata nase res prepričljivo tisoče in tisoče gledalcev. Kako

Opozorilo lastnikom zemljišč na Barju

Glavni odbor za obdelovanje Ljubljanskega barja v Ljubljani je v poslednjih 3 letih izvršil večja urejevalna dela na glavnih odvodnikih in pododvodnikih jarkov na Ljubljanskem barju, ki so stala ogromno javnega denarja. Vsa ta dela in tudi bodoče urejevanje bo pa ostalo brez vsakega haska, če Barjani, bodisi lastniki zemljišč, ali pa prebivalstvo na Ljubljanskem barju ne bo a svojim ravnanjem pokazalo pravega smisla za ta izredno važna urejevalna dela.

Zato je Glavni odbor na svoji plenarni seji dne 22. decembra 1943, opirajoč se na določila deželnega vodopravnega zakona iz leta 1872 dež. zak. št. 16, zakona o obdelovanju Ljubljanskega barja iz leta 1877 dež. zak. št. 14, ter naredbo bivše banke uprave (§ 4 Sl. list št. 117-19-1231) kako je postopati, da se prepreči poplave in njihove kvarne posledice, sklenil ponovno razglasiti naslednje:

1. Posesniki obrežnih zemljišč ob na novo urejenih glavnih odvodnikih in pododvodnikih jarkov, kakor tudi ob onih, ki se bodo v bodoče uredili, se pozivajo, da tekom 4 tednov po objavi tega razglasa posekajo dreve in grmovje na brežinah in na svojem zemljišču, in sicer do razdalje 2 m od vrhnega roba glavnih odvodnikov oziroma pododvodnikov jarkov. V tem zaščitnem pasu je tudi prepovedano saditi nove mladike. Če prizadeti posestniki ne izvrše tega v določenem roku, bo Glavni odbor posekal na brežinah sam, neizvršeno poskajanje na njih zemljiščih pa prijavil v nadaljnji postopek okrajnemu ozir. mestnemu poglavarstvu v Ljubljani. Vsak prizadelek sekana morajo prizadeti posestniki javiti Glavnemu odboru, ki bo po svojih organih pazil na to, da se posekajanje izvrši temeljito, to je: da se poseka dreve in grmičevje s koreninami vred.

2. Pri izkopu glavnih odvodnikov in pododvodnikov jarkov pridobljeni material mora vsak obrežni posestnik zadržati tako, da del zemljišča ob jarku ni višji kot

ostalo zemljišče, in sicer v roku naslednje pomladi.

3. Prepovedano je vsako samolastno vlaganje cementnih ali lesenih cevi v glavne odvodnike in pododvodnike jarkov. Vse položene cevi se morajo odstraniti najdlje v 4 tednih po objavi tega razglasa. Za zgradnjo mostov in propustov čez glavne odvodnike in pododvodnike jarkov je potrebno predhodno odobrenje Glavnega odbora, ki določi prečni profil in višino nosilne konstrukcije po navodilih, ki so odobreni z odločbo bivše banke uprave z dne 13. decembra 1934 V. št. 6477. Načrti za te zasebne mostove se na razpolago pri Glavnem odboru.

4. Ni dopustno napajanje živine, razen na napajališčih, dalje samolastna naprava perile, zanjezanje vode, odmetavanje smeti, odpadkov in nerabnega materiala v potoke in jarkov na Ljubljanskem barju.

5. Glede trebljenja in vzdrževanja privatnih jarkov, ki obstajajo ali o katerih se dokaže, da so nekaj obstojali, in ki služijo večjim kompleksom, naj se prizadejati drža dosedanjega obitaja Barjanov, po katerem zadeva dolžnost trebljenja in vzdrževanja lastnika na dotični jarek meje parcel do polovice jarka in v dolžini dotično ob jarek meje parcele. Ako pa dotični jarek vodi po celem preko sosednjega zemljišča, je pa dolžnost posestnika tega zemljišča trebiti dotični jarek, v kolikor so nahajala na njegovem svetu.

Glavni odbor priporoča vsem prizadetim sporazumevanje v teh vprašanih, v primeru nesporazuma pa naj prizadeti posestniki zaprosijo pri okrajnem oz. mestnem poglavarstvu v Ljubljani za vodopravno razpravo.

6. Podrobne informacije o vsem tem in o drugih vprašanih, ki se tičejo Ljubljanskega barja (melioracija, drenaža itd.) dobe Barjani, lastniki zemljišč na Ljubljanskem barju, v pisarni Glavnega odbora za obdelovanje Ljubljanskega barja v Ljubljani. Novi trg 1. ob srebah in sobotah med uradnimi urami od 9-11.

razočarana ljubezen privede mlado igralko do zrelosti pa tudi do veličine na odru. prikazuje ta film. Znani igralec prav lepo izpolnjuje svoje naloge, tako da vsa film, ki je postavljen v velikem delu v lepo sneti, ne pokrajina nekje na Štajerskem, kar ugađa.

MALI OGLASI

Služba doba

SKROMNO DEKLE

išče družina treh odraslih oseb. Nastop 15. marca. Slonikova 31, zgornji zvoenec.

PRIDNO SLUŽKINJO

išče dvočlanska družina. Naslov v upravi »Slov.« pod št. 1723.

SLUŽKINJO

ki zna kuhinjo in opravljati druga dela — sprejem. Cesta Viktorja Emanuela 9-11.

Vajenci

MIAD FANT

se »hodi« izučiti za elektrotehniko ali računalništvo. — Naslov: Kristian Alojzij, Ljubljana, Gregorčičeva št. 27.

Soba izčisto

SOBO ALI KABINET

v Kosezah ali bližini išče gospod. Lohko tudi neopremljeno. Ponudbe upravi »Slov.« pod »Koseze« št. 1722.

CISTO SOBO

zračno in mirno v središču mesta išče soliden in miren uradnik za takoj ali za 15. marec. Naslov v upravi »Slov.« pod št. 1714.

ORKOVNICA

a - a - a - a - a - d - d - e - e - e - g - l - j - k - l - m - n - p - r - r - r - a - t - t - t - u - v - z.

Na

Na

Na

Na

Na

Na

Na

Na

Na

Na

Na

Na

Na

Na

Na

Na

Na

Na

Na

Na

Na

Na

Na

Na

Na

Na

Na

Na

Na

Na

Na

Na

Na

Na

Na

Na

Na

Na

Na

Na

Na

Na

Na

Na

Na

Na

Na

VINSKE SKAFE

in putirih raznih velikosti dolat pri Gosposvetski zvezi, Bleiweisova 29.

SENO — SLAMA

Prosim, da se zainteresirani (prodajalci in kupci) za vagonke količine govejega konjskega sena ter slame zgledajo pri Gosposvetski zvezi, Bleiweisova 29.

KRMILNO PESO

kupim, Naslov v upr. »Slov.« pod št. 1716.

BLAGO

predvno za damski nakup. Posred. b. upr. »Slov.« pod »Plačala« delov št. 1727.

POIZVEDBA

DENARNICO

z osebno izkaznico na ime Marija Strečen sem izgubil od Beč-hovnevice ulice do Tr-nove ulice ter svojo vstopno denarico. Po-be-nega najhitreje prosim da vrne upravi »Slo-venec« proti nagradi.

PES

4. 557. štampa, mlad rjavodlak, se je zamekel. Najdite! Odk. klor sporeči, kje se pes nahaja, prejme visoko nagrado. — M. Petelin, Voljova ul. 3.

KURA

zdravilne barve se je izgubila v petek, zvečer. Poštenega najhitreje najti, da jo odda proti dobri nagradi. Strelščika 29, (e)

ROČNA TORBICA

s srednjo vstopno denarico in osebno izkaznico na ime Pogajar je bila izgubljena dne 27. febr. od »Evropce« do Petarčeve ulice. Najdite! Naj jo odda v upr. »Slov.« pod »Plačala« delov št. 1727.

POUK

OD 6 LET DALJE

se sprejemajo dečki in deklice v harmonikarski tečaj. — Naslov v upr. »Slov.« pod št. 1717.

NEMAKO KONVERZACIJO

želim. Ponudbe upravi »Slov.« pod »konverzacijo« št. 1745. (u)

Avto-motor

MOTOR-DINAMO

malo rabljen. Siemens (Stromeri) lok 500 V 1050 obratov. 3,5 ks; in 15 m zemeljske žice (kabel) 2 in 3 polmer. ugodno naprodaj. Nova Trzinova, Terkeva št. 76, nasproti Gosposvetske zvezi.

NEDELEJO

popoldne pri predstavi v kino Matici ob 3 je bil pomotoma vzeti dežnik v 3. vrsti desno. Dotična oseba, katera je dobro znana, se naproša, naj istega vrne v upravo »Slovenec« pod 1710. (e)

NEDELEJO

popoldne pri predstavi v kino Matici ob 3 je bil pomotoma vzeti dežnik v 3. vrsti desno. Dotična oseba, katera je dobro znana, se naproša, naj istega vrne v upravo »Slovenec« pod 1710. (e)

NEDELEJO

popoldne pri predstavi v kino Matici ob 3 je bil pomotoma vzeti dežnik v 3. vrsti desno. Dotična oseba, katera je dobro znana, se naproša, naj istega vrne v upravo »Slovenec« pod 1710. (e)

NEDELEJO

popoldne pri predstavi v kino Matici ob 3 je bil pomotoma vzeti dežnik v 3. vrsti desno. Dotična oseba, katera je dobro znana, se naproša, naj istega vrne v upravo »Slovenec« pod 1710. (e)

NEDELEJO

popoldne pri predstavi v kino Matici ob 3 je bil pomotoma vzeti dežnik v 3. vrsti desno. Dotična oseba, katera je dobro znana, se naproša, naj istega vrne v upravo »Slovenec« pod 1710. (e)

NEDELEJO

popoldne pri predstavi v kino Matici ob 3 je bil pomotoma vzeti dežnik v 3. vrsti desno. Dotična oseba, katera je dobro znana, se naproša, naj istega vr

Slovensko delavstvo proti komunizmu

SLOVENEK

2. marca 1944

9. ČETRTKOVA STRAN

Iz gosto razpredene mreže komunizma se slovenski delavec vedno bolj obrača v zdravo smer, v skupno delo za blagor narodnega občestva - Razvoj in kratka zgodovina del. strok. organizacij

Komunizem si je od prvih početkov prizadeval z vsemi močmi, da bi si osvojil predvsem delavski razred, kakor so komunisti govorili, in da bi s pomočjo delavstva izvedel krvavo svetovno revolucijo. Z Marxovim komunističnim manifestom komunisti že celo stoletje mamijo kakor z vabljivimi sirenskimi spevi delavce. Obljubljajo jim izboljšanje delovnih pogojev, odpravo kapitalizma in diktaturo proletariata. Zraven pa so z dobro izvedeno organizacijo računali na nezadovoljstvo z že tako slabim položajem delavstva. Ta položaj so mnogokrat našteli slabšali, da bi delavstvo ohranili v revolucionarnem razpoloženju in ga v ugodnem trenutku pognali na barikade. Preden je komunizem to storil, je preizkušal moč svojega vpliva med delavci z velikimi štrajki, z načrtno izvajanimi sabotažami in krajevnimi nemiri.

Vse komunistično prizadevanje za osvojitve delavstva je bilo strogo centralizirano, vodila ga je komunistična internacionala (Komintern) in tej so bile v vsem podrejene komunistične organizacije posameznih narodov in držav. Prva internacionala se je ustanovila leta 1884, a je kmalu razpadla; druga, ki je živela nekoliko dalje, se je ustanovila leta 1876. Najmočnejša in najbolj brezobzirna pa je bila tretja internacionala, ki jo je ustanovil Lenin l. 1919. Ta je imela sedež v Moskvi. Zidje, ki so jo vodili, so glede na koristi svetovnega boljševizma uravnavali delo njenih odskov po posameznih državah. Za to delo je bilo treba denarja. Da se je lahko financirala ogromna propaganda za komunizem po svetu, da so lahko delavcem drugje obljubljali raj na zemlji

in jim lagali o sreči, v kateri živi ruski delavec, so tega izmagovali hujše kot ga je kdaj izmagoval kateri koli kapitalistični sistem.

Toda laž ne more nikdar za dolgo obvladati ljudi. Slej ali prej se pokaže ves njen nesmisel in resnica pride na dan. Tako je tudi s komunizmom. Lahko je delavstvo oddaleč mamilo, lahko mu je obljubljal srečo in oblast, končno je delavstvo moralo izprevideti varljivost in neizpolnjenost njegovih obljub. To je delavstvo spoznalo in se je odvrnilo od komunizma zlasti tam, kjer je imelo priložnost videti, kako se komunizem v praksi obnese. Spoznavanje komunizma v praksi je nekoliko zakasnelo in precej grenko zdravilo. Na žalost tudi Slovencem ni bila prihranjena bridka izkušnja. Tudi na Slovenskem so komunisti razpredli svoje mreže. Poleg inteligence so se vrgli posebno na delavstvo. V dvajsetih letih intenzivnega podtalnega dela jim je uspelo, da so si pridobili nekaj vernih pristašev in precej simpatizerjev. Ko pa so z nastopom komunistične OF postali nameni komunizma očitni in so se začele kazati njegove posledice, se je velika večina ljudstva odločno obrnila proti njemu. Tudi delavstvo mu je v ogromni večini obrnilo hrbet. Pred dobrim tednom je naše delavstvo pokazalo svoje nazore o komunizmu na mogočnem zborovanju: odločno je obsodilo komunistično divjanje. Izpovedalo je, da hoče napraviti konec očitku, da je delavstvo hrbtenica komunizma. Izpovedalo je odločno voljo, nastavi sekiro prav na korenine komunizma in voditi boj proti njemu tako dolgo, da ga uniči do zadnjih ostanikov.

okrožnica »Quadragesimo anno« (izšla l. 1931). V okrožnici je dal papež katoličanom smernice za obnovo družbe. V njej je obsodil krščanski socializem in ga označil kot protislovje: »Religiozni socializem, krščanski socializem so protislovni izrazi. Nihče ne more biti obenem dober katoličan in pravi socialist.«

Krščanski socialisti so o okrožnici več ko eno leto molčali. Ko so pa napo-

Borba za delavstvo

Sodobne socialne razmere so ustvarile že same po sebi iz delavskega sloja močan in enoten kader, ki je v življenju naroda bistvene važnosti. Liberalno kapitalistično gospodarstvo je prisililo delavca, da se strne v borbi za svoje najbolj osnovne človečanske pravice. Konec devetnajstega stoletja in začetek dvajsetega poteka v znamenju borbe za pravice delavskih slojev. V to borbo pa se je vrinil judovski in komunistični element, ki je videl v delavstvu močno orodje za svoje nepoštenne cilje. Pod pritvezo izboljšanja delavskih razmer je ta element začel organizirati delavstvo v prevratnih organizacijah. Ni slučajno, da se je na čelo tega prevratnega pokreta postavil jud Karl Heinrich Marx. Ta je postavil ideološke, organizacijske ter delovne osnove prevratnemu gibanju med delavstvom in zaklical: »Proletarci vseh dežel, združite se! Namen je bil očiten: ustvariti iz mladih energij delavskega sloja mednarodno sredstvo za prevrat obstoječe krščanske družbe in privedi s pomočjo proletariata na oblast judovski element.

Judovstvu se je v tej stoletni borbi za delavski sloj v neki meri posrečilo, da je združilo v komunistični organizaciji precejšen del delavskega sloja in ga navdahnilo s svojimi uničevalnimi načeli. Največji uspeh je imelo v Rusiji, kjer se je s pomočjo revolucionarnega proletariata polastilo celotnega državnega aparata in vpostavilo svoj režim. Tudi ni slučaj, da si je judovstvo izbralo prav Rusijo za tisto deželo, kjer mora najprej s pomočjo komunizma doseči oblast, saj je v takolimenovanih sionskih zapiskih Jud Günzberg že davno pred revolucijo načrtoval program, po katerem se mora judovstvo polastiti ene izmed evropskih veseli in z njeno pomočjo vpostaviti na svetu judovsko nadvlado.

Borba za delavstvo je torej v svojem najznejem pomenu borba med krščansko pojmovano Evropo ter med vrinjenim, neevropskim judovskim elementom. Ni točno, ko ob vprašanju komunizma opuščamo vlogo judovstva. Komunizem moremo v njegovem končnem značaju razumeti le v luči judovskega prizadevanja za svetovno nadoblast. Ni torej prav, ko ob navajanju judovske nevarnosti pri nas na Slovenskem zmigujemo z rameni, češ, kje pa so pri nas judje. Komunistična revolucija pri nas je le sestavni del svetovne revolucije, za katero stoji v ozadju senca Izraela, ki se je znal polastiti v veliki meri delavskega proletariata in ga vpreči v svoj voz. Vse preveč smo navajeni, da gledamo na razna vprašanja, ki so dobila zlasti v zadnjem času svoj odraz tudi na Slovenskem, kakor da bi bila ta vprašanja zgolj slovenska, ločena od ostalega sveta, ne pa mednarodno povezana in evropsko občestvena. Tudi vprašanje komunizma pri nas ni le zgolj slovensko, tudi ne južno slovensko, temveč mednarodno vprašanje, ki ga moramo torej reševati skladno in vzajemno z napori drugih evropskih narodov.

V tej borbi za delavstvo - najmočnejše orodje v rokah komunistične revolucije - mora delavstvo naravno doprinesiti svoj glavni delež. Treba je predvsem jasnega spoznanja in jasnih načel. Enkrat za vselej mora delavstvo sprevideti, da komunizmu ne gre za njegove gospodarske koristi ali za družabni privilegij, ki naj bi ga imelo v takolimenovani diktaturi proletariata. V ozadju vsega je borba med dvema miselnostima in dvema svetovoma: na eni strani krščansko pojmovana Evropa, na drugi strani pošastna zarota judovstva proti skupnosti krščanskih narodov in stremjenje po svetovni nadoblasti. Slovensko delavstvo, ki je bilo vedno navezano na domačo narodno tradicijo in se ni nikoli hotelo vdinjati, vsaj zavestno ne, razkrajajočim tujnimi ideologijam, se najmanj pa judovskim, bo pač lahko sprevidel, kje je njegovo mesto in komu mora veljati njegova borba,

aled o njej spregovorili, so jo najprej hladno sprejeli, nato so izjavljali, da okrožnica ni »ex cathedra«, zato je neobvezna, nazadnje pa so se že kar norčevali iz nje. Krščansko socialistična »Beseda« je jo l. 1933 imenovala celo »glavno napadalno orožje naših starinov in njihovih hlapčev«.

Krščanski socialisti ni nič motilo, da so se celo marksisti norčevali iz njihovega polovičarstva. Marksiistična revija »Svoboda« je pisala l. 1932, ko so sklenili, da bodo vkljub okrožnici »Quadragesimo anno« ohranili naziv »krščanski socialisti«. »Da, res imenitno! Prav tako imenitno, če bi brezveze sklenili, da se imenujejo »ateistične katoličane«. »Svoboda« pravi dalje, da je med krščanstvom in socializmom tako nasprotje, kot med krščanstvom in brezboštvo.

JSZ je sicer uradno izjavila na obžnem zboru, da sprejema načela papeške okrožnice za svoja vodilna načela. To pa je bila zgolj akademska izjava brez praktičnih posledic, kar dokazuje pisanje krščansko-socialističnih listov. Že l. 1932, je »Mladi plamen« pisal, da mora socializem nujno nastopiti, kakor je napovedal Marx. In socializem, ki bo nastopil, pravi list, ne bo krščanski socializem, marveč bo marksističen.

Naloga krščanskih socialistov v katoliških delavskih organizacijah je bila, da so pripravljali pot marksizmu, komunizmu. »Ogenj« se je upal zapisati že l. 1929: »Krščanski socialisti, delujoč v drugih organizacijah, je tleča prižgalna vrva, do smodnika vodeča, je svet zase,

revolucionar, ki ustvarja nov dan.« Svoje naloge so dobro vršili. Zasejali so neslogo, napravili so zmedo v načelnih vprašanjih in so mnoge dobro misleče zavedli ne le v breznačnost temveč naravnost v komunizem. Ob nastopu Osvobodilne fronte so brez premislekov šli v enotno fronto s komunizmom ali s komunisti, ker so se mogoče hoteli držati razlage papeške prepovedi, da se ne sodeluje s komunizmom, s komunisti pa lahko. Komunisti so jih dolgo časa uporabljali za to, da so delali reklamo z njimi in so hoteli zvaliti v hribe še druge katoličane, ki so jih potem prikazovali kot »katoličane v OF«.

Preusmeritev

Proti početju krščanskih socialistov se je moral roditi odpor. L. 1935, se je ustanovila Zveza združenih delavcev (ZZD). Nova delavska organizacija je stala na trdnih načelnih temeljih. Razvijala se je zelo hitro in uspešno vkljub velikemu nasprotovanju krščanskih socialistov. Po enem letu obstoja je imela že 1250 članov, v drugem letu se je število skoro potrojilo; oktobra l. 1938, - v tretjem letu je imela nad 5000 članov s preko 60 krajevnimi skupinami. Pred vstopom Jugoslavije v vojno je bilo članov okoli 10 tisoč. ZZD je imela tudi svoje glasilo »Slovenski delavec«, ki je pričel izhajati l. 1937. Torej je imelo zavedno kat. delavstvo svoj »Delavski vestnik« v nedeljskem »Slovenec«, nekaj časa pa je zanj izhajala v Mariboru »Delavska fronta«.

Delavstvo in komunizem v času »Osvobodilne fronte«

Ob nastopu Osvobodilne fronte pri nas marksizmu ni bilo jasno, da gre le za komunistično revolucijo na Slovenskem. Ta revolucija ni bila v korist ne slovenskemu narodu, niti slovenskemu delavcu posebej, kakor so na vsa usta govorili komunisti in so jim pomagali njihovi priganjači. Bila je samo v korist mednarodnega boljševizma. Kdor tega ni spoznal, je zagrešil težko zmotu. Ne le, da je sam podlegel komunističnim lažem, ampak opravičeval je komunistične zločine in je celo sodeloval pri njih. In delavec, ki se je odločil za komunizem, pa naj je šel v hribe ali je doma z besedo in denarjem podpiral OF, se je usodno pregrešil proti kristnim delavcem.

Tem bolj hvalevredno pa je bilo ravnanje vseh tistih, ki so videli, kaj bi komunizem delavstvu »prinesel«. Ti so s svojim odklonilnim stališčem zavirali kirjenje komunizma med svojimi tovariši. Komunizmu so med delavci izpodmaknili tla. S tem so mu zadali odločilen udarec na najbolj življenjskem mestu. Saj je komunizem zmeraj računal najbolj na podporo delavcev, njim je dajal zlate obljube, jim obetal diktaturo proletariata in je hotel ustvariti iz delavskega stanu hrbtenico komunizma. Njegova prizadevanja so se izjalovila.

Delavsko protikomunistično zborovanje

Na zborovanju je okoli 1500 delavcev po svojih zastopnikih izpovedalo, da se hoče boriti proti komunizmu do zadnjega, dokler ne bodo uničeni zadnji ostanek komunizma. Delavski zastopniki so zahtevali, da se izločijo iz delavske skupnosti vsi komunisti, da se odstranijo iz obratov komunisti, pa naj bodo tudi v vodstvu podjetja. Čas je, da se ta zahteva uresniči in se odstrani za vedno nevarnost, da bi še kdaj komunisti razpredali svoje mreže med delavstvom.

Protikomunistična predavanja med delavstvom

Zlasti se je začelo jasiti med delavstvom, odkar so se po tovarnah in obratih uvedla predavanja o komunizmu. Predavanja so se začela šele pred nekaj meseci, a že se kaže njihov ogromni uspeh. Mnogi delavci imajo pri teh predavanjih priložnost slišati pravo besedo o komunizmu. Doslej so ga spoznali le iz kalnih komunističnih virov. Zdaj pa, ko se jim razkriva pravi obraz komunizma, se odvrtajo od njega še zadnji lahkoverni, ki so doslej verjeli v lepo komunistično krinko.

O aktualnih vprašanjih predavajo delavci sami ali ljudje, ki so že dolgo časa v tesnem stiku z delavstvom in so jim torej delavske razmere dobro poznane.

Danes se delavstvo obrača proti komunizmu

Svoje odločno protikomunistično mišljenje je delavstvo pokazalo s podpisovanjem vsenarodne protikomunistične deklaracije, s tajno anketo, v kateri se je izreklo o protikomunističnih predavanjih in o borbi proti komunizmu, ter s sijajno uspešnim delavskim protikomunističnim zborovanjem 20. februarja.

Številni podpisani na protikomunistični deklaraciji - nad 5000 jih je, podpisalo je vse ljubljansko delavstvo - so delavci solidarno z drugimi stanovi obsodili komunizem.

Anketa o komunizmu

Med delavstvom se je izvedla v januarju tajna anketa, v kateri naj bi delavstvo pokazalo svoje naziranje o komunizmu. Anketa je bila izvedena v 47 ljubljanskih podjetjih. Anketiranih je bilo 3810 delavcev.

Na vprašanje, ali je delavec prav, da se vrše protikomunistična predavanja, se je izjavilo za predavanja 95% delavcev, le 1% anketiranih je proti predavanjem, 4% pa so taki, da jim je »vseeno«, ali se predavanja vrše ali ne.

Zanimivi so predlogi delavcev, kako naj bi se popolnoma iztrebil komunizem med delavstvom. 1140 anketiranih delavcev vidi rešitev v boljši prehrani, v boju proti draginji in povišanju delavskih plač. 821 glasov se je izreklo za to, da se naj borba proti komunizmu izvaja v obliki predavanj, 136 glasov hoče predvsem oborožen nastop, 43 za tiskovno akcijo, 36 glasov za agitacijo proti komunizmu. Borba proti komunizmu bi bila veliko učinkovitejša, ko bi se ustanovila protikomunistična organizacija. To so spoznali in v anketi povedali tudi delavci; anketiranih se je izreklo za tako organizacijo 67%, le 4% so proti taki organizaciji, 29% se jih ni izreklo glede organizacije oziroma jim je vseeno, ali se ustanovi.

V anketi je delavstvo takorekoč s tajnim glasovanjem izreklo, da je odločno proti komunizmu. Svoje stališče do komunizma pa je javno, na slovesen način pokazalo na svojem mogočnem protikomunističnem zborovanju.

Slovensko delavstvo v preteklosti: število, organizacije

Na Slovenskem je bilo leta 1939, v industriji in obrti zaposlenih 223.017 delavcev, ne všteti rudarjev. Ta številka je predstavljala 19,50% vsega prebivalstva. Za rudarje imamo število iz leta 1931. Takrat se je pri nas preživljalo z rudarstvom 27.800 ljudi, ali 2,4% vsega prebivalstva. Na splošno torej lahko rečemo, da je odstotek delavstva znašal nad 22% prebivalstva. Naša dežela je bila torej še zmeraj pretežno agrarna dežela, vendar s precej močnim odstotkom industrijskega in obrtnega delavstva.

Razumljivo je, da se je zlasti industrijsko delavstvo - tega imamo navadno v mislih, ko govorimo o delavstvu - organiziralo. Organiziralo se je v strokovnih organizacijah, ki pa so nujno imele svetovnoznanostno podlago in tudi neko politično orientacijo.

Med delavci so nastajale krščanske, socialistične in svobodnišelske strokovne organizacije. Tu nas ne zanima podrobna zgodovina njihovega nastanka in razvoja. Gre nam le za bežni pogled v njihovo preteklost, da ugotovimo, kakšen je bil njihov odnos do komunizma, s čim so morda pomagale ustvarjati med slovenskimi delavci revolucionarno razpoloženje.

Svobodnišelsko usmerjeno delavstvo je bilo organizirano v Narodni strokovni zvezi. Številčno ni bilo posebno močno in ni bogve kako odločno vplivalo na stanje delavstva pri nas. Idejno je bilo usmerjeno nacionalno in še dokaj protikomunistično. Svoj program je ponovno razvilo na resoluciji delegatskega zbora Nar. strokovne zveze v Laškem, 19. nov. 1939. V tretji točki resolucije se dovolj kaže bistvena razlika med pojmovanjem resolucije in komunističnimi nazori: »Odklanjamo razredno borbo in smo zagovorniki vsenarodne skupnosti in solidarnosti... Narod nam mora priznati neomejeno pravico stavke in načinov borbe, ki jamčijo za uspeh in ki niso v nasprotju s socialnim pojmovanjem zasebne lastnine in osnovnimi državnimi predpisi.«

Socialistične delavske organizacije se že zaradi starega pobratimstva niso mogle dolgo upirati komunističnemu vplivu. Nazadnje so mu čisto podlegle. Precej razumljivo je, da je prišlo do tega.

Organizacije, ki so jih ustvarili socialisti in komunisti tudi za slovenske delavce, so bile: Zveza kovinskih delavcev, Zveza lesnih delavcev, Zveza tobačnih delavcev, Zveza stavbinih delavcev, Zveza živilskih delavcev, Zveza železnih delavcev itd. Najbolj izrazito je prihajala do izraza komunistična barva pri kovinskih, stavbinih, rudarskih in železnih strokovnih organizacijah.

Ni se kaj veliko čuditi, če so socialistične organizacije služile komunizmu, da se je lažje širil med delavci. Čudno pa je, ne le čudno, ampak žalostno, da se je komunizem posrečilo dobiti velik vpliv na strokovno zvezo krščanskih delavcev, bivšo Jugoslovansko strokovno zvezo. To organizacijo so komunisti čisto podminirali. Pod krinko krščanstva in krščanskega socializma so delavstvo hoteli privedi v komunizem. V veliki meri se jim je to posrečilo, popoln uspeh jim je preprečil le nastop načelno jasnih ljudi.

Kriva pota v preteklosti

Krščanski socialisti so prav kmalu po prvi svetovni vojni dobili v roke JSZ, ki jo je ustanovil Krek že l. 1909. Ob zavzetosti in podpori mladinskega gibanja, »križarstva«, so ostro krenili na levo. Križarji so imeli zveze posebno s Krekovo mladino, prosvetno mladinsko organizacijo JSZ, ki je imela za glasilo list »Ogenj«. Organizacija in lista sta bila v rokah krščanskih socialistov. »Ogenj« je kasneje sledila »Beseda«. List »Jugoslovanska strokovna zveza« same pa je bila »Delavska pravica«. Iz pisanja »Ognja« in »Del. pravice« se da jasno razbrati, kako so »krščanski socialisti« bili čezdalej bolj le »socialisti« in vedno manj »krščanski«. Krščanski socialisti so v načelnih vedno bolj popuščali in so polagoma prisvojili osnovne zmotne marksizma. To je iz njihovih lastnih publikacij dokazal France Pernišek že leta 1937. v knjigi »Zakaj nismo krščanski socialisti?«

1. Sprejeli so Marxov zmotni nauk, da izvira vsa vrednost iz dela. (Ogenj 1931.)

2. Sprejeli so Marxovo materialistično pojmovanje zgodovine.

3. Pridružili so se socialistični zahtevi po razrednem boju: »Naš boj je razredni boj...« (Ogenj 1929.)

4. Pričakovali so rešitve socialnega vprašanja v socialni revoluciji: »Človeštvo ne bo rešeno te bede in tega propada z nekoliko socialne reforme in kapitalistično zunanjo politiko, ampak z radikalno revolucionarno spremembo celotne današnje družbe.« (Delavska Pravica 1928.)

5. Navduševali so se za kolektivizem, za »nov, brezrazredni družabni red, za socialistično družbo.« (Ogenj 1929.)

Izjavljali so - kakor socialisti »Naš boj je razredni boj proti razrednosti za brezrazrednost.«

JSZ na preizkusnem kamnu

Preizkusni kamen za pravilno zadržanje krščanskih socialistov je bila papeška

Posebni predlogi o tem, kaj naj se stori zoper komunizem med delavstvom!

Boljša prehrana
Boj proti draginji
Povišanje del. plač

1140
glasov

Predavanja

821
glasov

Oborožena
obramba

136
glasov

43
glasov

Agitacija

36
glasov

Koliko delavcev bi pristopilo v protikomunistično delavsko organizacijo?

